

SEČ

Klenoty zo spomienok obyvateľov

1275 – 2015

Publikácia vydaná pri príležitosti
740. výročia
prvej písomnej zmienky o obci

Vydavateľ: Obecný úrad Seč

Z dostupných zdrojov a spomienok občanov zozbierali a zostavili:

Ing. Alena Bajžíková

Andrea Budinská

Mgr. Vladimíra Humajová

Mgr. Zuzana Humajová

PhDr. Milena Pánisová

Obal a grafická úprava:

Mgr. Ľuboš Budinský

Jazyková úprava:

Mgr. Katarína Laginová

Fotografie:

súkromné archívy občanov Seče

kroniky obce

Tlač: Lipoprint, Rudnaya 14, 971 01 Prievidza

ISBN:

OBSAH

PRIHOVOR STAROSTU OBCE	4
SPRAVA OBCE.....	5
INSIGNIE OBCE	5
STAROSTOVIA OBCE.....	7
ZEMEPISNÝ OPIS	8
STAV OBYVATELSTVA.....	11
HISTÓRIA OBCE V KRONIKÁCH	12
ŽIVOT V OBCI.....	21
KULTÚRNY ŽIVOT V OBCI.....	30
CIRKEVNÝ ŽIVOT	33
DOMINANTY OBCE.....	34
ŠKOLSTVO	37
KALENDÁRNE OBYČAJE	42
Z LUDOVEJ SLOVESNOSTI.....	52
LIEČIVÉ RASTLINY ZO SEČIANSKEJ LÚKY	55
PRÍBEHY OBYČAJNÝCH ĽUDÍ.....	57
POĎAKOVANIE	88
POUŽITÁ LITERATÚRA A PRAMENE	89

PRÍHOVOR STAROSTU OBCE

Vážení spoluobčania, milí priatelia.

Jubileum je vždy dôvodom na oslavu, na slávnostnú chvíľu, chvíľu na zastavenie sa a zamyslenie, bilanciu, ale aj na premýšľanie o budúcnosti. Výročie obce je sviatkom a dôvodom uvedomiť si spolupatričnosť k miestu, kde žijeme, k miestu, ktoré sme zdedili a ktoré odkážeme budúcim generáciám.

Každý máme k tomuto kraju, prostrediu, k tejto obci nejaký konkrétny vzťah, niečo veľmi osobné, čo nás oslovuje. Niektorí sa tu narodili a bývajú možno stovky kilometrov ďaleko, ale v srdciach sú Sečanmi. Iní sa tu narodili, prežili tu celý svoj život a Seč je pre nich celým svetom. A sú tu aj takí, ktorí nie sú rodákmi, ale vracajú sa sem, niečo im tu učarovalo a Sečanmi sa s radosťou stali.

Držíte v rukách knihu o Seči a v nej budete čítať vyznania a spomienky ľudí, ktorí s láskou spomínajú na Seč. Je to dôkaz toho, že spoločne vnímame obec Seč ako miesto, ktoré je hlboko vryté do našich srdiec. Generácie, ktoré tu žili, usilovne budovali svoju existenciu a zveľaďovali aj obec. Dnes sa usilujeme konať podobne a jediná cesta, ktorá vedie k úspechu je cesta spolupráce, spoločného záujmu, vzájomnej pomoci a solidarity. To sú hodnoty, pre ktoré sa oplatí žiť a pracovať v prospech miesta, kde žijeme. Naše problémy a starosti musíme riešiť len my, odkázaní sme na spoluprácu, na vlastné sily a schopnosti, na potenciál našich ľudí, na ich nadšenie a ochotu priložiť ruku k spoločnému dielu.

Učí nás to história a sme povinní učiť to aj naše deti. Seč má pred sebou budúcnosť a dnes robíme všetko pre to, aby tu zostali žiť naše deti a vnuci, aby bola ich domovom. Prajem vám, milí spoluobčania, aby 740. výročie prvej písomnej správy o Seči bolo spoločnou výzvou a motívom pre naše myšlienky a skutky v prospech rodnej obce.

Na záver mi dovoľte, aby som úprimne poďakoval všetkým, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom zúčastnili na prípravách a tvorbe tejto knihy. Vážení čitatelia, pozývam vás pripomenúť si časy minulé i súčasné. História i udalosti, ktoré sú spečatené s našou obcou Seč.

Anton Vrecko

SPRÁVA OBCE

Prvá písomná zmienka o obci

Najstaršia písomná správa o našej obci je z roku 1275. Pôvodne patrila rodu Diviackovcov, neskôr Motešickým a Bošániovcom. V roku 1515 bol majiteľom sečianskeho chotára Pavel Motešický, zemepán z Motešne. Vtedy bol chotár porastený stromami. Pre zemepána Motešického tu pásli pastieri stáda na salašoch. Rody niektorých pastierov žijú v obci dodnes ako Šimora, Papranec. Pristáhovali sa aj iní pastieri. Začali vyrubovať stromy a pôdu premieňali na polia. Podľa súpisu domov Nitrianskej župy z roku 1598 sa v Seči uvádza 14 domov, pričom domy Motešických neboli predmetom zápisu. Za panovania Márie Terézie chotár odkúpil Rudolf Bossanyi z Bošian. Hory sa rúbali a klčovali vo väčšom a začalo sa siať obilie. Na vyklčovanej, vykosennej pôde si potomkovia pastierov začali stavať svoje drevené chalúčky.

Vznik názvu obce je úplne jednoduchý. Potomkovia pastierov si postavili svoje chatrné domčeky z dreva na vyklčovanej, vykosennej – *vysečenej* (kosiť – sečiť – séct = Seč) pôde.

Z rozprávania ľudí sa traduje: *„Tu bolo všetko zarastené brezinou, smrečinou. Tí ľudie, čo sem došli postaviť si domy, tak museli najprv všetko vysekať, vypucovať, vyčistiť. Potom sa už začali stavať domky a ostal názov Seč.*

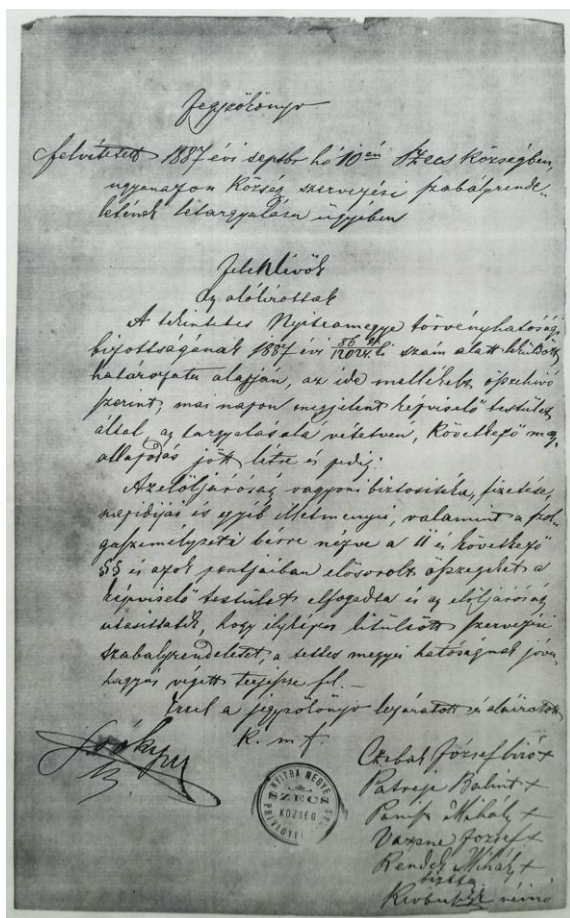
Obec teda dostala pomenovanie malá valašská čiže pastierka obec Seč.

INSÍGNIE OBCE

Pečatidlo

V pečatidle obce (pravdepodobne z r. 1777), ktoré sa dodnes zachovalo v Štátnom oblastnom archíve v Nitre, je vyrytý jeleň. Aj napriek tomu, že obyvatelia boli charakterizovaní ako roľníci, jeleň sa stal symbolom obce, ktorý upozorňuje na lesné bohatstvo chotára. Odtlačok bol nájdený na dokumentoch z r. 1778 – 1871. Jeho rukopis znie: POS

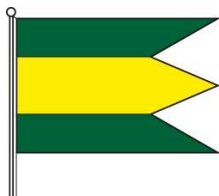
(sessio): SZECS: IN COM (itatu) NIT (riensi). Obec používala pečatidlo určite až do začiatku 20. storočia. Na konci 19. storočia ho v kancelárskej praxi obmedzila nápisová pečiatka s textom: *NYITRA VÁRMEGYE*SZÉCS KIS KÖZSÉG PRIVIGYEI JÁRÁS. Bola objavená na liste z r. 1911. Erbové pečatidlo i novšiu pečiatku definitívne vylúčila ďalšia nápisová pečiatka, ktorú vyhotovil budapeštiansky kovorytec Ignác Felsenfeld. Text v jej poli znie: NYITRA VÁRMEGYE DIVÉKSZÉCS KÖZSÉG* 1910*. Našla sa na dokumentoch z r. 1910 – 1913.

Listina určujúca pečatidlo obce

Erb

V máji 1995 v snahe vytvoriť obecný erb, sa najschodnejšou cestou ukázala heraldická úprava historického symbolu obce. Erbom Seče sa stal zelený štít, v ktorom je presne podľa predlohy z 18. storočia zobrazený zlatý (žltý) jeleň.

Vlajka

Vlajku obce tvoria tri pásy, ktoré majú farbu erbu obce v poradí zelená – žltá – zelená.

STAROSTOVIA OBCE

V dávnych časoch svoje územie riadili zemepáni alebo nimi poverení ľudia. Neskôr (asi do roku 1918) mali obec v rukách, podobne ako i veľké množstvo iných obcí, židovskí obchodníci, až kým si občania nezačali voliť richtárov, ktorými obyčajne boli bohatší gazdovia z dediny.

Neskôr vznikli na našom území komisárstva. V septembri 1944 prišiel list z okresného sídla – Prievidze, že sa rušia dovtedajšie komisárstva a na ich miesta nastupujú nové zložky – miestne národné výbory.

Ihneď boli voľby, v ktorých bol z nanútenia zvolený ako revolučný predseda Ján Papranec, ktorému vypomáhal predošlý komisár Ján Mikuláš. Po oslobodení, po II. svetovej vojne, obec viedol predseda MNV (Miestny národný výbor). Do tohto boli volení poslanci z radov robotníkov, roľníkov, pracujúcej inteligencie a z radov miestnych občanov. Ihneď po skončení II. svetovej vojny boli v obci uskutočnené voľby do miestneho národného výboru. Predsedom MNV sa stal opäť Ján Papranec.

V marci 1951 boli prevedené opäť voľby do MNV. Novým predsedom sa stal Tomáš Cebák. Nová zmena vo funkcii predsedu MNV nastala už v septembri 1951, kedy sa novým predsedom stal Ján Šimora, pretože Tomáš Cebák odišiel na školenie obvodových tajomníkov. Voľby v roku 1953 boli významné pre Jána Šimoru, ktorý sa opäťovne stal predsedom MNV. Ďalším významným mužom sa stal Vincent Ďuriš, ktorý bol vo februári 1955 zvolený za člena ONV (Okresný národný výbor) pre obvod Seč – Kostolná Ves – Dlžín. O dva roky neskôr, to je v roku 1957, bol zvolený za predsedu MNV v Seči. Ďalšie voľby do Národných výborov sa konali v júni 1960. Za predsedu MNV v Seči bol zvolený Ján Papranec a jeho tajomníkom bol Karol Minár, ktorý bol neskôr odvolaný a nahradený Jozefom Duchoňom. Miestna kronika zachytáva ešte štyri mená predsedov MNV a starostov obce. V roku 1976 je to predseda MNV Ján Ostrochovský.

Od roku 1981 do 24. júla 2005 bol starostom obce Seč Milan Výškrabka, od júla 2005 prevzal toto povolanie Rudolf Hopko, ktorého pri posledných voľbách v roku 2014 vystriedal zatiaľ najmladší starosta obce Anton Vrecko ml.

ZEMEPISNÝ OPIS

Obec Seč leží v juhovýchodnom výbežku Strážovských vrchov, v geomorfologickom podcelku Malá Magura, na južných svahoch Magury. Obec sa rozkladá po oboch stranách potôčka Sečianka, ktorý ňou preteká. Potok má tri pramene. Jedno rameno pramení na Lazoch, druhé na Piesnatej v Pánskom a tretí prameň v Šikaleje dolinke. Pôvodne potok tiekol Brusnou, mimo obec. Za zemepána Motešického bol postavený v Brezinke mlyn a vtedy bola voda nasmerovaná naň. Odvtedy voda tiekla z časti umelým korytom a čiastočne pôvodne cez Brusnú. Malý potôčik pramení aj na Uhlisku, tečie cez Lazné a do Sečianky sa vlieva v Lipinách. Na severovýchod od obce sa vypína najvyšší končiar tohto chotára

Končina. Obec Seč susedí s obcami: na východ Dlžín, na juh Kostolná Ves, na západ Liešťany a na severozápad Nevidzany. V roku 1929 bola upravená obecná cesta, ktorá vedie doteraz cez Kostolnú Ves do Nitrianskeho Rudna. Do ostatných dedín ako Liešťany (a jej časti Lomnica, Dobročná) a Dlžín sa ľudia dostali poľnými cestami. Nadmorská výška obce je približne 480 m. n. m.

Podnebie je mierne, odlišné od podnebia, ktoré bolo vtedy, keď bola písaná stará kronika. Pokiaľ vtedy prišli prvé mrazy napadol sneh už v prvej polovici septembra, teraz máloktorú zimu napadne sneh pred Vianocami, a keď napadne, obyčajne zmizne a trvalejší napadne až po Vianociach. Dažde prichádzajú od hôr, zo severnej časti. Počas leta sa v dnešných časoch častejšie objavujú búrky.

Obec Seč patrí do hornatej oblasti. Z poľnohospodárskych plodín obyvatelia pestovali všetky druhy obilí. Pestovala sa aj zelenina. V súčasnosti sa pestujú rôzne druhy zeleniny v záhradkách pri domoch alebo na poli. Obyvatelia pestovali veľa ovocných stromov rôzneho druhu. Nedarilo sa marhuli, ktorú sa pokúšali viacerí pestovatelia dopestovať, ale bez výsledku. Málo sa pestovali orechy, v dnešnej dobe je orech skoro v každom dvore.

Ako naznačuje už jeleň v erbe, obec má bohatý lesný porast. Lesy sú väčšinou listnaté – buk, dub, breza, jelša. Najviac prevláda buk. Z ihličnatých stromov sa nachádza jedľa, borovica a smrek. Ľudia už v minulosti využívali bukové lesy na ťažbu dreva. Ako hovorí kronika: „*Lesy sú bohaté na bukové palivové drevo, ktorého Štátne lesy temer každý deň hodne odvezú či už ako guľatinu, alebo ako siahovicu na nákladných autách značky Tatra – 111 a V3S*“.

Miestne názvy lesov sú: Dolina Chrochoť, Kopane, Rybník, Strachotná, Šúpovo, Pustý údol, Cebeje lázok, Čačaný vrštek, Gelanovo, Potrebeje údol, Rákytie, Pod babou, Járčisko, Vyšnie lúky, Patreje rovnina, Baby, Lazy, Pod lazy, Za Slatinky, Hornie a Dolnie pod háje, Babašteje laz, Čičmancov laz.

Zo zvierat sa v lesoch vyskytovali a žijú tam dodnes jeleň, srnec, diviak, liška. V minulosti sa vyskytol aj rys, „*ktorý je pliahou a postrachom lesov. Poľovníci sa pokúšali vystrieľať túto šelmu. Dvoch mladých zastrelili a párik starých im ušiel a teraz sa potulujú ďalej*“. Ďalej tu žije zajac poľný.

Po I. svetovej vojne sa veľmi rozmohlo pytliactvo, pretože veľa mužov si donieslo z vojny pušky, s ktorými chodili pytliačiť. Po skončení II. svetovej vojny zostali lesy takmer prázdne, len kde - tu sa objavil zajac, prípadne jeleň.

V dnešnej dobe sa v lesoch vyskytuje aj medveď. Z vtáctva sa dodnes vyskytuje jastrab, kaňa, kukučka, sojka, vrana, straka, havran, d'ateľ, žlna, drozd čierny, červenochvost, trasochvost a okolo domácností veľmi veľa vrabcov. Prilietajú naše oči potešiť z teplých krajín aj lastovičky, bociany biele a mnohé iné vtáctvo.

Okolo roku 1960 bola v obci takáto výmera pôdy:

Orná pôda: 171 ha 65m²

Lúky – 33 ha

Pastviny – 62,55 ha

Neúrodná pôda – 10 ha (jarky a výmoly)

Záhrady – 3 ha

Zastavaná plocha – 3 ha

Cintoríny – 1 ha

Lesy – 271,35 ha

Lúky štátnych lesov – 10 ha

Neobrobená pôda – 17,26 ha

Celý kataster spolu – 565 55 ha

STAV OBYVATEĽSTVA

Počet obyvateľov v našej obci je veľmi premenlivý. Tak ako v iných oblastiach aj v našej obci stav obyvateľstva ovplyvnili svetové vojny.

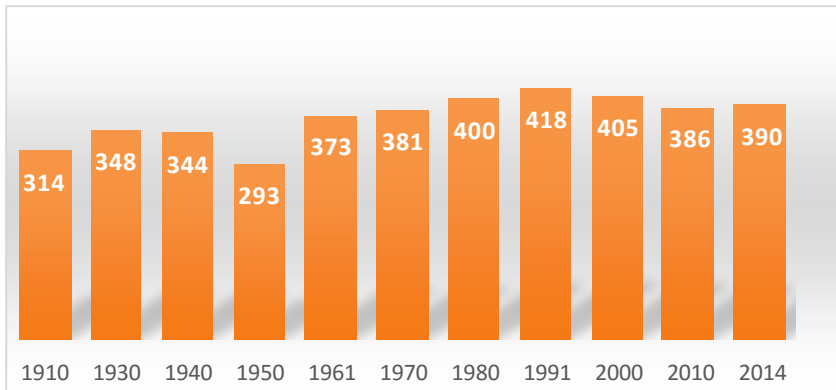
V I. svetovej vojne bojovali aj naši spoluobčania Ondrej Sobota, Jozef Sobota, Michal Papranec, Michal Výškrabka, Jozef Šimora, Ján Papranec st., Ondrej Mikuláš st., Michal Mikuláš ml., Ján Ďuriš, Michal Minár, Pavel Sobota, Mikuláš Krajči, Jozef Rendek, Jozef Gaman, Ján Medera, Ján Vrecko, Jakub Pánis, Jozef Horvát, Juraj Cebák, Lavrinec Minár, Valent Cebák, Ondrej Cebák, Napoleon Bossány, Jozef Pánis, Armín Policer, Jozef Ďuriš, Štefan Mikuláš, Michal Mikuláš, Jakub Krajči. Boli aj takí, ktorí sa po I. svetovej vojne k svojim rodinám už nevrátili Ján Križan, Michal Minár ml., Jakub Kutliš, Ondrej Javorček, Michal Vrecko, Anton Krajči, Ján Cebák.

Do Slovenského národného povstania sa zapojili aj ľudia z našej obce. Jedinou obeťou bol Jozef Mikuláš, ktorý bol dlho nezvestný a pravdepodobne zahynul v bojoch o prechod cez Karpaty. V roku 1944 narukovalo z našej obce asi 16 chlapov. Po príchode týchto chlapov do Prievidze tam boli už Nemci, ktorých bola presila, rozohnali partizánov a tak sa narukovaní chlapi ihneď vrátili do rodnej obce Seč. Nikto z nich nebol mŕtvy ani ranený.

Obyvateľstvo malo v 90. rokoch minulého storočia vzrastajúcu tendenciu. Potom začal stav obyvateľstva postupne každým rokom klesať. Najvyšší počet obyvateľov 418 bol zaznamenaný v roku 1991, a naopak najnižší bol v roku 1950 a to 293 obyvateľov. Bolo to spôsobené práve II. svetovou vojnou.

Posledný zaznamenaný údaj k 31. decembru 2014 bol 390 obyvateľov, z toho 206 žien a 184 mužov.

Grafické znázornenie vývoja počtu obyvateľov:

Zaujímavosťou je, že počas celého sledovaného obdobia vývoja počtu obyvateľov, prevládajú ženy nad mužmi.

Do histórie obce Seč sa zapísal rok 1977, pretože práve v našej obci sa narodil 15 miliónty občan ČSSR a je ním Ján Podstránsky ml.

HISTÓRIA OBCE V KRONIKÁCH

Rok 1914

26. júla 1914 bola do obce doručená mobilizačná vyhláška, ktorá povolávala do vojny mužov, ktorí sa na jej základe museli zúčastniť bojov.

Rok 1915

V júni tohoto roka bol prvý „Súpis osevných plôch“ a súpisy zásob. Ľudia si svoje zásoby dobre ukrývali. Okrem týchto súpisov boli vykonané aj súpisy dobytku, slamy, sena, zásob múky, cukru, zemiakov, masti, mosadzných a cínových predmetov.

Zákaz pečenia žemlí a rožkov.

Rok 1917

Zavedenie troch bezmäsitých dní v týždni, pretože bol znížený stav hovädzieho dobytku kvôli častým rekvizíciám.

Rok 1918

Rabovka, bola to odplata za napáchané krivdy. „*Vojaci, vrátivši sa z vojny domov, boli napáchnutí rôznymi poblúdiłými heslami prekonaného utrpenia, pobúrili domáci ľud, by brali tým, ktorí ich využili do krajnosti.*“ Vyvšili sa hlavne na Židoch. Hrnuli sa do skladísk obchodov, krčiem a obytných budov vojnových zbohatlíkov. V našej obci však nerabovali, pretože sa niektorí občania zastali miestneho Žida, ktorý mal krčmu.

Našu obec postihla epidémia chrípky, ktorá sa rozšírila zo Španielska po Európe. Touto chorobou ochorelo veľké množstvo ľudí a niekoľko detí aj zomrelo.

Rok 1930

O jednej hodine v noci vypukol požiar v stodole roľníka Rendeka. Požiar sa rýchlo rozšíril aj do obytných priestorov. Hasiť požiar prišli hasiči z Kostolnej Vsi, Nitrianskeho Rudna a Dĺžina. Oheň sa podarilo lokalizovať vďaka domácomu požiarnemu zboru. Vzniknutá škoda prevýšila 30 000 Kč.

Rok 1934

V apríli hrali žiaci vyššieho ročníka divadlo pod vedením učiteľa Dezidera Fraštia. Javisko pripravil a vlastnoručne namaloval učiteľ. Je to prvé javisko v obci, na ktorom sa môžu hrať rôzne divadelné hry.

Výstavba obchodu Jozefom Vreckom.

Rok 1944

Tak ako celé Slovensko aj našu obec poznamenala II. svetová vojna a Slovenské národné povstanie. Kronikár o tom hovorí:

„Občania tunajšej obce sa dozvedeli o začatí Slovenského národného povstania začiatkom septembra roku 1944 a to tak, že nečakane prišlo do obce nákladné auto s neznámymi ľuďmi, ktorí kričali a volali občanov: „Podťe do boja k partizánom, začaté je povstanie!“

V tom čase sa robila cesta do lesa, na ktorej bolo zamestnaných vyše 80 ľudí z obce i z blízkeho okolia.

Asi v polovici septembra 1944 prišli do dediny prví a praví partizáni pod velením ruského veliteľa, kapitána menom Rišov. Prišli do dediny po dynamit a rozbušky, čo bolo uskladnené v lese Suchá dolina. Dynamit bol majetkom firmy Weitt. Partizáni odviezli dynamit nevedno kam.

Nešťastnou náhodou (vypadnutím automatu na zem, ktorý vystrelil) bol zastrelený partizán menom Koloman Bielik z obce Opatovce pri Prievdzi. Tento bol aj v tunajšej obci pochovaný na cintoríne a asi o tri mesiace neskôr si ho prišla vykopať jeho rodina a odviezla si menovaného domov.

Ku koncu II. svetovej vojny sa v obci zdržovala asi 4 mesiace skupina partizánov, ktorá bola zásobovaná potravinami miestnym obyvateľstvom podľa čísel domu. Po tejto skupine partizánov prišli Nemci, ktorí obsadili celú obec, zakopali sa a zotrvali tu do 5. apríla 1945, kedy ich Sovietska armáda vytlačila smerom na Liešťany a ďalej na Valaskú Belú. Tento deň ľudia z obce považujú za deň oslobodenia obce.

Rok 1945

Po skončení II. svetovej vojny boli v obci prevedené voľby do Miestneho národného výboru. Predsedom MNV sa opäť stal Ján Papranec.

V tejto dobe vstúpila do popredia riadiaca práca KSS (Komunistickej strany Slovenska) v obci.

Rok 1946

V rokoch 1945 – 1946 bolo kolkovanie a mena peňazí. V roku 1946 boli celoštátne voľby. Pri mene peňazí, začiatkom roku 1946, bolo na dušu nechané 500,- Kčs a na študujúce dieťa 1000,- Kčs. Začal sa lístkový systém. Na potraviny boli lístky a na šaty a obuv šatenky. Matkám, ktoré mali šesť a viac detí, bolo pridelených po 1500,- Kčs. Túto sumu dostali v našej obci tri matky: Magdaléna Paprancová, Anna Kutlíšová a Mária Vrecková.

V tomto roku sa uskutočnili prvé dožinkové slávnosti na ukončenie žatvy s hostinou pri jednej ošipanej.

Ku koncu roka bol založený Jednotný zväz slovenských roľníkov.

Rok 1947

Významnou udalosťou tohto roku bolo prvé zavedenie telefónu do našej obce.

Rok 1948

Bol utvorený Akčný výbor, ktorého predsedom sa stal Jozef Ďuriš. Pod novým vedením obce bol úpravou zväčšený Obecný dom a Požiarna zbrojnica. Obecný dom bol používaný potom na všetky verejné kultúrne, politické a iné podujatia v obci.

Rok 1949

Obec bola v tomto roku obohatená o rádio, písací stroj a stoličky do upraveného Obecného domu, čo zakúpil MNV.

Rok 1951

Nastala generálna oprava cesty z Kostolnej Vsi do Seče.

Rok 1952

Začala sa výstavba cesty vedľa cintorína, ktorú dokončili až roku 1953.

Tento rok je pamätný i z dôvodu založenia prípravného výboru JRD s 23 prihláškami.

Rok 1953

Opäť došlo k mene peňazí, v ktorej do sumy 300,- Kčs bolo vymenené každej osobe pomerom 1 : 5, avšak nad 300,- Kčs vymieňali pomerom 1 : 50, teda za starých 50,- Kčs dostal iba 1,- Kčs novú. Niektorí ľudia preto krátko pred menou kupovali i také veci, ktoré nepotrebovali.

Rok 1954

Boli vykopané dve studne, z ktorých jedna bola zasypaná, pretože sa nemohla nájsť voda.

Tento rok sa zapísal do pamäti veľkou a význačnou udalosťou a to otvorením autobusovej linky Seč – Nováky – Zemianske Kostolany. Otvorením tejto linky občania prestali chodiť pešo na autobus. Dovtedy chodili na autobus do Liešťan, Kostolnej Vsi alebo Dlížina, pretože jediným spojením dovtedy bola autobusová linka Valaská Belá – Prievidza, ktorú asi v roku 1932 zaviedli bratia Grambličkovci z Valaskej Belej.

Rok 1955

V tomto roku, si obec vzorne plnila svoje dodávkové povinnosti voči štátu, a preto dostala od ONV Prievidza ako odmenu jednu sejačku.

Rok 1956

Začalo sa s reguláciou potoka Sečianka, ktorý tečie stredom dediny. Tok potoka bol vo veľmi zlom stave.

Rok 1957

Udalosť, ktorú obec v tomto roku slávila sa hlboko zapísala do histórie obce, bolo to **zavedenie elektriny** do obce.

Od tejto doby sa rozžiarili jasné svetlá v domovoch, začali čoraz viac vyhrávať rádiá, hučať práčky a iné elektrické spotrebiče, najviac televízory.

Pokračovalo sa ďalej v regulácii Sečianky. Ďalej sa previedlo valcovanie a úprava ciest po obci.

Rok 1958.

Dokončila sa regulácia potoka. Začalo sa so sadením stromkov, ktorých sa vysadilo celkom 100 kusov.

Zakúpil sa miestny rozhlas, ktorý prispel k zvýšeniu kultúrnej úrovne obce. Od tohto času obecný zriadenec - hlásnik Výškrabka založil obecný bubon do komory. Prestalo sa s ním chodiť takmer každý deň po dedine. Ľudia už nepočúvali hrkotanie bubna, ale pred i po miestnych správach počúvajú príjemnú hudbu z ampliónov miestneho rozhlasu. V tomto roku zakúpil MNV pre obec televízor, ktorý sa však veľmi často kazil, ale i napriek tomu si občania pozreli niekoľko krásnych programov.

V tomto roku urbárske lesy prešli pod vedenie Štátnych lesov v Nitrianskom Rudne.

Rok 1959

Upravil sa Obecný dom na kultúrny stánok obce. Upravila sa úradovňa MNV. Toto úsilie MNV a občanov bolo ohodnotené diplomom, ktorý dostal MNV od ONV za obetavú prácu pri zveľaďovaní obce.

V marci tohto roka bolo šieste zníženie cien hlavných druhov potravín a priemyselného tovaru.

V apríli 1959 bola školou zorganizovaná oslava 10. výročia založenia Pionierskej organizácie s kultúrnym programom a táborákom.

V tomto roku boli nacvičené a odohrané dve divadelné predstavenia. Prvé predstavenie predviedla miestna organizácia československej mládeže pod názvom Hora volá. Druhé s názvom Domov je u nás predstavil Výbor žien.

Škola nacvičila skladbu pre 1. – 2. roč. a pre 3., 4. a 5. ročník Národných škôl a to na II. celoštátnu spartakiádu. Miestna spartakiáda v Seči, okrsková v Nitrianskom Rudne okresná v Prievidzi, kde sa zúčastnili iba žiaci 3., 4. a 5. ročníka.

V septembri sa konali dožinkové slávnosti, z ktorých fotografické zábery robil učiteľ Ján Števlík.

Na konci septembra 30. 9. 1959 sa začala kopáť studňa pre dolný koniec obce vo dvore Juraja Krajčího, prišli však až do hĺbky 17 m a museli ju zasypať, pretože vody stále nebolo a ani žiadne známky výskytu vody sa neobjavovali.

V tomto roku sa znovu prevádzal nábor do JRD a bolo podpísaných 16 prihlášok.

Rok 1960

Žiakmi a zároveň ich rodičmi bola nadšene uvítaná správa o uznesení strany a vlády, že od 1. 9. 1960 budú žiakom všetkých škôl poskytované učebnice a učebné pomôcky zdarma. To sa stalo skutočnosťou, a tak od tej doby si žiaci prinesli v septembri do školy iba prázdne tašky a domov si ich odnášali plné učebníc a potrebných školských učebných pomôcok, ktoré v tom - ktorom školskom roku potrebovali.

V tomto roku organizácia PO (Požiarnej ochrany) obdržala novú motorovú striekačku.

Rok 1961

V tomto roku sa začala výstavba javiska a prestavba kultúrneho domu. Ku kultúrnemu domu sa začali pristavovať nové pohostinné miestnosti – Pohostinstvo.

V júni 1961 uderel blesk do dolnej časti budovy Š. Vrecku, v ktorej bola umiestnená aj krčma. Na povale bolo krmivo – seno, slama a požiar, ktorý týmto bleskom vznikol, sa rozšíril na celú budovu, a tak zhorela i krčma, ktorá pozostávala iba z jednej malej miestnosti a bola na opačnej strane budovy.

Rok 1962

Bola dokončená prestavba kultúrneho domu, ktorá spočívala v prestavbe javiska. Pohostinstvom bolo vyriešené občerstvenie občanov.

Rok 1967

Zbúranie domčeka z 18. storočia pokrytého slamenou strechou. Susedia sa báli, aby nezačal horieť a plameň nezasiahol aj ich dom. Maketa tohto domčeka je umiestnená v Hornonitrianskom múzeu.

Rok 1978

Ukončenie prestavby domu smútku na cintoríne. Nové priestory umožnili pietnu rozlúčku so zosnulými.

Rok 1986

Začiatok budovania nového kultúrneho domu, kde svoje miesto našiel aj obchod, pohostinstvo, sála kultúrneho domu a priestory pre knižnicu, obecný úrad.

Rok 1992

Zatvorenie starého obchodu vedľa kaplnky a slávnostné otvorenie nového v komplexe kultúrneho domu.

Rok 1994

Zbúranie starej budovy obchodu pri kaplnke. Od tohto času sa na „námestí“ v Seči vyníma kaplnka.

Rok 1995

Konali sa oslavy k 720. výročiu prvej písomnej zmienky o obci Seč. Na oslavy boli pozvaní nielen občania obce, ale aj ľudia, ktorí sa v obci narodili a teraz žijú v iných mestách či obciach.

Rok 1997

Zaradenie obce do Trenčianskeho kraja, čiže krajským mestom pre Seč sa stal Trenčín. Zbúranie starého kultúrneho domu, v ktorom sa už nekonali žiadne kultúrne podujatia.

Zvýšenie výkonu transformátora umiestneného blízko cintorína, pretože zavedením elektrického kúrenia v niektorých domácnostiach nebol starý výkon transformátora dostačujúci.

Rok 1998

Veľmi významnou udalosťou bola plynifikácia obce. Ľudia si mohli dať k svojmu domu zaviesť bezplatne plynovú prípojku.

Rok 1999

Prvý výstup na Lazy pri príležitosti Dňa ústavy Slovenskej republiky 1. septembra.

Rok 2008

Výskyt dvoch medvedov na území obce.

Rok 2009

Zmena menovej politiky, zavedenie eura. Aby mali ľudia prístup k informáciám o udalostiach, ktoré koná obecný úrad, pribudli v Seči úradné tabule, v ktorých visia informácie, o ktorých by ľudia mali vedieť.

ŽIVOT V OBCI

ZPOZ – Zbor pre občianske záležitosti

Úlohou Zboru pre občianske záležitosti bolo pripravovať kultúrne akcie spojené so životnými udalosťami občanov. Činnosť ZPOZu v obci bola zameraná hlavne na „Uvítanie detí do života“, ktoré v minulosti mali nahradiť kresťanské krsty. Väčšina občanov sa rada zúčastnila na tomto akte, ale si dávala krstiť deti aj v kostole. K činnostiam ZPOZu patrili aj „štátne“ pohreby. Prvý takýto občiansky pohreb mala Ďurišová Anna, ktorá tragicky zahynula. Obec sa takýmto pohrebom rozlúčila ešte s ďalšími občanmi: Tomášom Cebákom, Tomášom Pánisom, Michalom Duchoňom a

Valentom Pánisom. Väčšina ľudí si dávala a doteraz dáva pochovávať svojich zosnulých katolíckym kňazom našej farnosti.

Obec si uctila aj manželské páry, ktoré oslávili striebornú a zlatú svadbu, čo znamenalo, že boli v manželskom zväzku 25 rokov pri striebornej svadbe a 50 rokov pri zlatej

svadbe.

Aktívnymi členkami boli: Humajová Anna, Vargová Oľga, Rendeková Zdenka a Paprancová Oľga, ktorá tiež písala kroniku ZPOZu.

ZPOZ ako organizácia zanikol v roku 1990. V našej obci sa ho však podarilo obnoviť v roku 1998. Jeho členkami boli: Anna Humajová, Andrea Budinská, Anna Vrecková, Ing. Eva Jánošová a Margita Minárová. Ich činnosť spočívala v uvítaní detí do života,

pripomenutí si významných životných a svadobných jubileí. Najvýznamnejšie životné jubileum v tomto čase mal pán Ján Šagát, ktorý ako najstarší občan Seče oslavoval svoje 93. narodeniny.

V súčasnosti pracuje ZPOZ v zložení: Andrea Budinská a Zuzana Humajová. Jeho súčasná činnosť je zameraná na víťanie detí do života a pripomenutie si významných udalostí ako výročí sobášov, významných životných jubileí občanov. Podieľa sa aj na príprave kultúrnych podujatí v obci.

Požiarň zbor

Medzi aktívne skupiny v obci patrľ požiarň zbor. Prvá zmienka v starej kronike je z roku 1930, kedy práve vďaka úsiliu požiarneho zboru bol lokalizovaný a včas uhasený požiar v stodole a následne v dome roľníka Rendeka. Veliteľom požiarneho zboru bol v tom čase Jozef Mečár, správca školy. Občania si svojpomocne postavili požiarňu zbrojnicu a v nej umiestnili „hasičskú striekačku“. Našťastie ju najčastejšie využívali len pri rôznych cvičeniach a pri čistení potoka. V obecných kronikách je záznam len o troch väčších požiaroch, a to z roku 1930 v stodole Rendeka, v roku 1961 udrľ blesk do dolnej časti budovy Š. Vrecku, v ktorej bola umiestnená aj krčma a z roku 1978, v ktorom blesk zapálil rodinný dom Jána Sobotu.

Dobrovoľň hasičský zbor obce Seč

Požiarnci v obci sa podieľali taktiež na organizovaní tanečných zábav a pomáhali pri brigádach v rámci „Akcie Z“. Tiež organizovali fašiangy. Miestny národný výbor zakúpil členom požiarneho zboru uniformy. Činnosť požiarneho zboru v Seči sa skončila v roku 2005.

Mládežnícke organizácie

V obci mali svoje zastúpenie aj mládežnícke organizácie. Boli v nich združení všetci mladí ľudia z obce. Mladí ľudia sa v obci zúčastňovali brigád, pomáhali čistiť obec, urobili malý park pri cintoríne a organizovali diskotéky pre mládež nielen zo Seče, ale aj z celého okolia. Znáмым diskotékarom bol Stanislav Ďuriš a v neskoršej dobe Milan Minár ml.. Neskôr sa začali mladí ľudia zapájať aj do spoločenstiev farnosti.

SZŽ – Slovenský zväz žien

Bola jednou z organizácií, ktorá aktívne pracovala v obci najdlhšie až do roku 2013. Organizovala hlavne podujatia pre deti, ale aj rôzne kurzy pre ženy: krajčírsky kurz, kurz viazania vencov, kurz pečenia medovníkov a pod. Peniaze pre svoju činnosť získavali ženy z dobrovoľných brigád a z financií, ktoré získali za fašiangový sprievod. Predsedníčkami SZŽ boli Emília Pánisová, Zuzana Výškrabková, Anna Hianiková, Eva Mikulášová, Andrea Budinská a Katarína Pánisová.

Výstava dopestovaného ovocia a zeleniny

Dedinská organizácia Jednoty – spotrebné družstvo.

Jednota – spotrebné družstvo mala v obci veľa členov. Ich počet sa pohyboval okolo 50. Podmienkou vstupu do družstva bolo zaplatenie členského (podielu) poplatku. Po jeho zaplatení si občania mohli každoročne vyberať svoj členský podiel, hodnota ktorého sa menila podľa výsledkov hospodárenia družstva. Členovia Jednoty sa podieľali na rôznych akciách spojených s výstavbou a prestavbou svojich prevádzok, ale aj na úprave a čistení obce. V roku 1993 sa zvýšila hodnota členského poplatku na 500 Sk, a tak niektorí

členovia z družstva vystúpili. Keď v roku 1995 Jednota s. d. zrušila svoju predajňu potravín a prenajala ju Štefanovi Vreckovi, väčšina členov z družstva vystúpila. Zvyšok členov bol priradený k miestnej

organizácii v Kostolnej Vsi. Dlhoročným predsedom dedinskej organizácie bol pán Ľudovít Papranec. V tejto funkcii ešte pôsobili Gizela Hollá, Dušan Pánis a Anna Paprancová.

Slovenský zväz včelárov

V našej obci chovali ľudia včely už od nepamäti. V priebehu posledných rokov sa znížilo množstvo včiel, ktoré chovajú miestni včelári.

Napriek tomu, že na začiatku 90-tych rokov 20. storočia chovali včely Ján Šagát, Rudolf Mikuláš, Ján Cebák, Štefan Šimora, Ján Habšuda, v roku 1997 chovali včely len Ján Cebák, Ján Šagát a Štefan Šimora. Najdlhšie sa chovu včiel venuje pán Rudolf Mikuláš.

Poľovnícke združenie Magura

Poľovnícke združenie Magura vzniklo v roku 1995 v Nevidzanoch. Medzi svojich členov prijali aj poľovníkov z našej obce. Predsedom združenia bol JUDr. Milan Pánis, ktorý je občanom Seče. Združenie má 45

členov, 8 členov je zo Seče. JUDr. Milan Pánis, Jozef Lacuška, Ján Podstránsky, Ing. Peter Bajzík, Jozef Medera, Tomáš Papranec, František Papranec, JUDr. Anton Cebák, Ján

Podstránsky ml. Poľovnícke právo vykonávajú na pozemkoch Urbariátu obce Seč. Poľovníci zo združenia sa pravidelne zúčastňovali na brigádach – pripravovali krmivo pre zvieratá, čistili a dezinfikovali prostredie okolo krmidiel, strážili úrodu pred diviakmi. V roku 1997 postavili na Šupove veľký senník s krmelcom a v oblasti pod Babami postavili malú chatku, v ktorej môžu prenocovať. Okrem PZ Magura poľovnícke právo na svojich lesných pozemkoch vykonával aj pán Brandžovský.

Poľovnícky spolok Podháj Seč

Mladším poľovníckym spolkom je poľovnícky spolok Podháj Seč, ktorý bol založený v roku 2005, odštiepením od poľovníckeho spolku Magura. V súčasnej dobe má spolok 19 aktívnych členov, 2 čakateľov a 4 kandidátov. Predsedom tohto spolku je Norbert Medera.

Poľovnícky spolok vykonáva svoju činnosť na pozemkoch obce Seč a na časti pozemkov Kostolná Ves. Spoločná výmera týchto pozemkov je 760 ha. Na tejto ploche sa spolok stará hlavne o zver diviačiu, srnčiu, danieliu a jeleniu.

Prvoradou činnosťou je zabezpečenie krmiva na uľahčenie prežitia zveriny v zimnom období. Okrem tejto zvery sa v poľovnom revíri vyskytuje zajac poľný, bažant, jarabica a zo šeliem je zastúpený medveď hnedý, rys ostrovid, líška obyčajná, jazvec a vo výnimočných prípadoch aj vlk.

Poľovnícky spolok Podhájs Seč organizuje pravidelne poľovnícky ples na pôde Kultúrneho domu v Seči a pomáha pri organizovaní akcií pre deti ako je MDD.

Jednota Dôchodcov Slovenska

Na jar v roku 1997 začala v obci pracovať Jednota dôchodcov Slovenska. Organizácia mala 41 členov, pričom členmi sú aj invalidní dôchodcovia. Prácu organizoval päťčlenný výbor: Jolana Vrecková, Mária Mederová st., Gizela Hollá, Anastázia Jančová, Tomáš Pánis. Financie pre svoju činnosť získavali aj prostredníctvom obecného úradu za kosenie cintorína a čistenie obce. Na členských schôdzach sa zúčastňovali aj predstavitelia Okresného výboru Jednoty dôchodcov Slovenska z Prievidze.

Výbor Jednoty dôchodcov

Na jednej takejto schôdzi sa v roku 1999 zoznámili s pani Cíferiovou, ktorá nám o sebe prezradila, že je vnučkou Bošányiho, bývalého majiteľa sečianskych lesov. Z jej rozprávania sme sa dozvedeli, že jej dedo predal lesy preto, lebo potreboval peniaze na svoju veľkú záľubu – cestovanie. Pani Cíferiová je poslednou nositeľkou mena Bošanyi, pretože ich rod po meči vymrel.

Štátne majetky

V roku 1999 sa všetkých občanov dotkla likvidácia Štátneho majetku v Kostolnej Vsi, ktorý mal na našom sečianskom území 40 ročnú tradíciu. V životoch našich občanov zohral dôležitú úlohu.

V roku 1958 bolo v obci Kostolná Ves založené Jednotné roľnícke družstvo o výmere 98 ha pôdy. V roku 1967 vzniklo hospodárstvo Kostolná Ves ako jedno z hospodárstiev novovzniknutého Štátneho majetku Nitrianske Rudno. Hospodáril na území obcí Seč, Kostolná Ves, Dlžín a Šútovce na výmere 796 ha. Vybudovali kravíny, teľatník, ovčín a od prvej kosby obilným kombajnom v roku 1971 nadobudli niekoľko traktorov, kombajnov, kosačiek, buldozér,... a tiež rodinný dom v Seči, ktorý poskytovali na ubytovanie svojim pracovníkom. Koncom 20. storočia patrilo hospodárstvo z hľadiska výstavby medzi najlepšie hospodárstva zo ŠM Nitrianske Rudno. Pôdny fond sa rozrástol na 1 100 ha, pestovala sa repka, mak, obilniny a po viacerých prestávkach aj zemiaky. O privatizácii Štátnych majetkov sa uvažovalo už koncom roku 1995, ale nakoniec k nej nedošlo. Postupným zhoršovaním hospodárenia sa koncom roka 1998 dostali do likvidácie. Veľa občanov tým stratilo prácu a tiež možnosť prenajať poľnohospodárku pôdu, ktorú väčšina nestačila obrábať. V roku 1999 Štátne majetky ešte urobili žatvu, ale ďalšie obrábanie pôdy už neurobili. K 30. septembru 1999 vypovedali nájomné zmluvy na prenájom pôdy. Živočišnu výrobu prebrala firma Agro – Rudno, ktorá si od občanov prenajala aj časť pôdy. Zrušením Štátnych majetkov sa zvýšila v obci na určitý čas nezamestnanosť.

Telovýchova – futbalisti

Počas 70 - 90-tych rokov minulého storočia chlapci a muži z našej obce tvorili futbalové družstvo spolu s obyvateľmi Kostolnej Vsi a Dlžina. Futbalové družstvo sa zúčastňovalo zápasov v II. lige. V posledných rokoch sa hranie futbalu v našej obci obmedzilo len na priateľské stretnutia konané pri príležitosti futbalového memoriálu

Milana Výškrabku, o pohár starostu obce. Posledný zápas sa konal v roku 2010 medzi družstvami Dlžín, Kostolná Ves a Seč, kedy prvé miesto vyhralo družstvo obce Seč, a tak sa putovný pohár vrátil späť do Seče.

Dobová fotografia futbalového tímu

Skupina Proxima

Skupina Proxima vznikla v roku 1996. Vo svojich začiatkoch sa zameriavala hlavne na produkciu folkovej a country hudby. Zakladajúcimi členmi boli: Dušan Pánis, Rado Medera, Martin Pánis, Jozef Pánis a súrodenci Anna, Marián a Pavel Cebákoví. Zúčastňovali sa nielen na kultúrnych podujatiach v obci, ale aj na rôznych festivaloch a podujatiach organizovaných Hornonitrianskym osvetovým strediskom. Po večeroch sa často stretávali aj na terase kultúrneho domu, kde svojim spevom spríjemňovali atmosféru ostatným občanom.

Pozemkové spoločenstvo – Urbariát Seč

Vznik urbárov podmienilo nariadenie Márie Terézie z roku 1767, upravujúce jednotne v celej krajine vzťahy medzi zemepánmi a ich poddanými. Vznikali tzv. Tereziánske urbáre. Na základe tohto nariadenia vznikol aj urbár v Seči, kde boli vlastníkmí iba občania obce Seč, a až historickým vývojom pribudli podielníci z iných obcí. Výhodou podielnikov je možnosť odkúpenia si palivového dreva, ktoré využívajú na zimné vykurovanie vo väčšine domov v obci.

Urbárska pôda sa nachádza zväčša v extraviláne a ide o pasienky a lesy, ktoré v minulosti slúžili obyvateľom Seče. Súbor pozemkov Urbariátu Seč bol zapísaný po pozemkových úpravách v roku 1904 o výmere 183,7315 ha, kde boli spoločne zapísané lesy a pasienky. Tento stav trval až do znárodnenia. Lesy prešli do užívania štátu, teda štátnych lesov a v roku 1993 skončil nútený nájom, kedy boli pozemky vydané späť vlastníkom vo výmere 123,2005 ha a následne v roku 2010 po pozemkových úpravách znížené na 122,2989 ha.

Predsedia urbáru: 1993 – 2006 Ján Podstránsky st., 2006 – 2008 Vladimír Vrecko, 2008 – 2015 Ing. Ivan Pánis.

Folklórna skupina Sečanka a detský folklórny súbor Džbánik

Detský folklórny súbor Sečanka založila v roku 1994 Milena Pánisová. Neskôr sa tento súbor zaradil do kategórie folklórnych skupín. V roku 1996 vznikol detský folklórny súbor Džbánik, a to z dôvodu

prípravy ďalších členov. Súbor sa prezentoval spracovaním zvykov a tradícií obce Seč a Rudnianskej doliny z vlastných výskumov vedúcej súboru do scénickej podoby. Počas desiatich rokov existencie pravidelne účinkovali na podujatiach v obci ako Deň

matiek, stávanie mája, Vianoce a iné. Úspešne reprezentovali obec na podujatiach v rámci Hornonitrianskych folklórnych slávností, Deti deťom, Nositelia tradícií, Zimné folklórne slávnosti a pod.

Knižnica

Keďže ľudia z našej obce radi čítali už od dávna, bola založená obecná knižnica. V minulosti bola umiestnená na chodbe materskej školy, neskôr počas prestavby materskej školy bola umiestnená do časti jedného rodinného domu spolu s hlásateľňou – miestnym rozhlasom. V dnešnej dobe sa nachádza v budove obecného úradu. V súčasnosti knižnica obsahuje 1490 kníh. V knižnej zbierke sa nachádzajú aj knihy darované od občanov našej obce.

KULTÚRNY ŽIVOT V OBCI

Spomedzi okolitých obcí patrí naša obec medzi tie, ktoré sa môžu pyšiť kultúrnym životom. V minulosti sa v starom kultúrnom dome konali pravidelne tanečné zábavy, estrády a divadelné predstavenia, ktoré si nacvičili a pripravovali občania a boli určené širokej verejnosti. Situácia sa zhoršila po zatvorení starého kultúrneho domu. Kultúrne akcie organizovali organizácie pôsobiace v obci, či už to boli futbalisti, požiarnici, deti pod vedením učiteľov, ženy zo Zväzu žien alebo dobrovoľníci.

V poslednom období nastal opäť rozvoj kultúry. V dnešnej dobe sa na kultúrnych podujatiach podieľajú obyvatelia obce všetkých vekových kategórií.

Každý rok začíname Trojkráľovými spevmi. Niekoľko spevákov a speváčok z obce na Troch kráľov 6. januára navštevuje domy v Seči a spievajú pritom tradičné „trojkráľové“ piesne. Ľudia sa im za pekné piesne odovďačia peňažným príspevkom, ktorý sa použije na údržbu a opravu kaplnky v obci. Na Troch kráľov sa

tešíme, pretože spievanie piesní a kolied predĺži vianočnú atmosféru v celej našej obci.

V januári obecny úrad v spolupráci s Farským úradom v Kostolnej Vsi poriada tradičný Farský ples, ktorý tento rok oslávil už svoj 13. ročník. Na plese sa stretávajú ľudia z celej farnosti. Zabavia sa zaspievajú, porozprávajú a tak upevnia dobré vzťahy.

Pred začiatkom pôstneho obdobia sa konajú fašiangy, ktoré počas minulých období organizovali členky Zväzu žien v spolupráci s kultúrnou komisiou. V súčasnosti fašiangy organizuje obec a zúčastňujú sa na nich hlavne mladí ľudia a deti.

Na Veľkú noc športová komisia pripravuje napínavý stolnotenisový turnaj. Účastníkmi sú nielen občania Seče, ale aj súťažiaci z okolitých obcí.

Každoročne 31. apríla sa pred kaplnkou koná „stavenie mája“. Je to veľmi dávna tradícia, ktorá sa v obci zachovala ako jedna z mála.

Druhá májová nedeľa patrí dlhé roky všetkým našim matkám, babkám a starým mamám, ktoré si uctíme. Program v kultúrnom dome si pripravujú deti z materskej školy pod vedením pani učiteliek. Úprimnosť detských očí matkám vždy učaruje.

Jún patrí naopak našim najmenším, začíname ho oslavou všetkých detí. Medzinárodným dňom detí, pre ktoré organizujeme oslavy v spolupráci s kultúrnou a športovou komisiou. Tento rok krásny program pripravilo poľovnícke združenie Podháj Seč.

Počas letných prázdnin sa koná futbalový memoriál p. Milana Výškrabku o putovný pohár starostu obce. Je to priateľský futbalový turnaj medzi susednými obcami Kostolná Ves, Seč, Dlžín, Liešťany, Nevidzany.

S príchodom jesene každoročne pripravujeme akciu púšťanie šarkanov a k 1. septembru výstup na Lazy ku Dňu ústavy SR.

V decembri prichádza do našej obce Mikuláš, ktorý poteší všetky deti a dospelí si prídu na svoje pri vianočnom posedení s občerstvením a kultúrnym programom. Tradične sa 31. decembra rozlúčime so starým rokom a privítame nový rok na námestí pred kaplnkou a pripijeme si novoročným punčom.

Výstup na Lazy

CIRKEVNÝ ŽIVOT

Naša obec patrí do farnosti Kostolná Ves spolu s obcami Dlžín, Nevidzany, Liešťany (a jej časti Lomnica a Dobročná). Celú farnosť spravujú duchovní správcovia, ktorí bývajú vo fare v Kostolnej Vsi. Tu sa nachádza aj farský kostol zasvätený Sedembolestnej Panne Márii. Na stavbe, údržbe a výzdobe sa striedavo podieľajú všetky obce farnosti. Od roku 1916 u nás pôsobili títo duchovní správcovia: Ján Líška, František Miklošovič, Dezidér Breštenský, Ľudovít Šimek, Alexander Vetzal, Štefan Zlámal, Augustín Čaprnka, Rudolf Lednický, Dr. Eduard Látečka, Michal Pružina, Justín Jurga, Ľudovít Buček, Alojz Dlugi, Ing. Michal Janech, Mgr. Ján Šimko, Mgr. Jozef Marko, Jozef Janíček, Mgr. Michal Majerčík.

Sväté omše sa v obci konajú pravidelne v nedeľu a v stredu v kaplnke zasvätenej sv. Jozefovi. Na sviatok svätého Cyrila a Metoda, sa koná púť na Chotú horu, kde sa slúži svätá omša. Túto tradíciu založil pán farár Janech.

Každú nedeľu sa v kaplnke stretávajú členky „Spolku členov živého ruženca“. V súčasnosti sú v obci 3 spolky – ruže, na čele ktorých sú horliteľky.

DOMINANTY OBCE

Domček z 18. storočia

V minulosti medzi dominanty našej obce patril aj zrubový domček z 18. storočia. Bol postavený z bukového dreva a pokrytý slamou. Mal dve malé okienka bez skla, ktoré boli stále otvorené. Do vnútra púšťali veľmi málo svetla. Slúžili na vetranie, aby nimi a dverami mohol unikať dym z piecky s ohniskom, v ktorej sa kúrilo. V starej kronike sa píše: „*dym z ohniska sa len tak rozchádza po izbičke a dverami vychádza von*“. Mal pôvodnú hlinenú dlážku. Záznam z kroniky hovorí, že ešte v roku 1949 bol obývaný päťčlennou rodinou. Pre zlý stav ho v roku 1967 zbúrali a jeho maketu umiestnili do Hornonitrianskeho múzea v Prievidzi.

Domček z 18. storočia, ktorý stál v Seči

Kaplnka

Približne v roku 1903 bola v obci postavená malá kaplnka, ktorá svojimi rozmermi neumožňovala, aby sa v nej konali sväté omše. Preto v roku 1948 kaplnku zrútili a začala sa stavba novej kaplnky.

Sochu Panny Márie zatiaľ umiestnili do zadnej časti bývalého obchodu, kde sa konali aj stretnutia Spolku členov živého ruženca. Dokončovacie práce v kaplnke trvali pomerne dlho a až začiatkom 60-tych rokov ju vysvätil pán dekan Pružina. Luster do kaplnky bola vtedajšia kostolníčka Zora Pánisová kupovať až v Bratislave, v obchode so starožitnosťami, kde ho kúpila za 600 Kčs. Luster nad oltár kupovala v Žiline, pretože v tom čase bol veľký nedostatok podobného tovaru. V predošlej kaplnke bola na oltári len socha Panny Márie. Pán dekan Pružina kúpil v Nitre oltár spolu s obrazom Svätého

Jozefa. Tento obraz bol zavesený v zadnej časti kaplnky, vo zvonicičke.

Po vysvätení kaplnky sa v obci začali každú druhú nedeľu v mesiaci konať omše a v januári 1967 bol v nej aj prvý sobáš Jarmily a

Jozefa Hrdých.

Po príchode pána farára Jurgu sa v cirkvi začala presadzovať prax, že kňazi majú byť otočení tvárou k veriacim, a preto odstránili oltár a urobili obetný stôl. Miesto oltára na prednú časť kaplnky umiestnili obraz svätého Jozefa, ktorému je kaplnka zasvätená a po bokoch umiestnili sochy Panny Márie a Božského srdca Ježišovho. Na pravej strane kaplnky svieti Večné svetlo. V tomto období tiež prerobili manuálne zvonenie na elektrické a začali sa pravidelne v každú nedeľu a utorok konať sväté omše. Aby sa kňazi mali kde

prezliekať, primurovali ku kaplnke malé sakristie, do ktorého sa vchádzalo zvonku. Na zväčšenie priestorov kaplnky urobili do zvoničky schody na chórus, kde umiestnili aj malý klavír. Do prednej časti kaplnky dal farár Jurga vyrobiť lavice z dosiek, čo uvítali hlavne starší ľudia, ktorí predtým museli počas bohoslužieb stáť, pretože lavičky boli len po obvode kaplnky. Počas pôsobenia farára Dluheho zamurovali vonkajšie dvere do sakristie a prebúrali ich smerom z vnútra kaplnky. Kňaz pred začiatkom omše tak nemusí vychádzať von, ale vchádza priamo do kaplnky.

Vďaka finančnej zbierke od veriacich sa v roku 1999 podarilo urobiť plynové kúrenie, ktoré nahradilo drahé elektrické kachle.

V súčasnosti prebieha rekonštrukcia kaplnky. Vo vnútorných priestoroch sa vykonáva hydroizolácia a z vonku obnova fasády.

Kultúrny dom

V roku 1997 sa obecnému zastupiteľstvu podarilo vybaviť búracie povolenie na starý obecný dom, v ktorom bol predtým umiestnený kultúrny dom a pohostinstvo. Pred 2. svetovou vojnou a krátko po nej aj sanitárna miestnosť. Obec sa tak zbavila budovy, ktorá svojím vzhľadom rušila celkový obraz obce.

Starý obecný dom nahradila nová multifunkčná budova, ktorá bola postavená v akcii „Z“ a skolaudovaná v roku 1990. Nachádza sa v nej obchod, pohostinstvo, obecný úrad, kultúrny dom, knižnica a zasadačka. V apríli 1991 tu bol sprevádzkovaný obecný úrad.

Starý obecný dom

Súčasný kultúrny dom

ŠKOLSTVO

Budova školy bola postavená v roku 1913 štátom. Bola to prvá škola v obci. Dovtedy deti navštevovali školu v susednej obci Kostolná Ves. V novej budove sa začalo vyučovať v roku 1914. Podľa zápisu v starej kronike v roku 1915 patrili do školy v Kostolnej Vsi ešte tieto obce: Čavoj, Temeš, Lomnica, Liešťany, Dobročná, Nevidzany, Rudnianska Lehota, Rudno, Kršťania Ves, Dlžín, Seč. Dnes všetky tieto obce majú svoje školy.

V tých dobách, keď chodili žiaci do školy do Kostolnej Vsi, chodili tam, ako kto chcel pre d'alekú cestu, pre prácu doma a pre nepriaznivé počasie, pretože do školy sa chodilo iba v zime: „vyučovať sa začalo vtedy, keď už ľudia nemohli pásť kravy a to vždy farár v Kostolnej Vsi v nedeľu pri omši na kazateľnici oznámil slovami: „Tak milí veriaci, už sa nemôžu kravičky pásť, preto od zajtra začnite posielat' svoje dietky do školy, začne vyučovanie!“ Podobne na jar, keď sa sneh roztopil, vyšli pásť kravy a nastali jarné práce, farár zasa oznámil: „Kravičky sa už môžu pásť, začína práca, detičky už môžu zostať doma, od zajtra už škola nebude.“ Vyučovalo

sa teda iba 3 – 4 mesiace, avšak aj cez tieto mesiace nechodili všetky deti, pretože škola nebola povinná, a tak zostávalo veľmi mnoho ľudí negramotných. Nevedeli čítať alebo písať, alebo nevedeli oboje.

Žiaci základnej školy

Prvým učiteľom v novovystavanej a prvej škole v obci bol Viliam Patrik. V školskom roku 1919 – 1920 sa na škole nevyučovalo. Od roku 1920 bola na škole Oľga Bossányová, po nej vyučovala Mária Bezáková a následne Gejza Bóc. Od roku 1927 nastúpil Jozef Mečár. V roku 1931 škola sa rozšírila na dvojtriednu, a preto aj prišiel druhý učiteľ Dezider Fraštia, ktorý odišiel v roku 1934. Jeho nasledovníčkou bola Margita Ďurinková. V roku 1935 ju vystriedala Anna Mjartanová, ktorá tu pôsobila do roku 1936, kedy sa po vykonaní dvojročnej vojenskej prezenčnej služby vrátil Dezider Fraštia. O rok neskôr bol preložený. Na jeho miesto nastúpila Vlasta Štorkánová, rodená Hrudková, po nej Vlasta Duchoňová, Ján Mečiar. V roku 1939 bola druhá trieda zrušená, bola utvorená jednotriedka, a tak zostal ďalej vyučovať sám Jozef Mečár. Od 1. 9. 1939 bola utvorená znovu dvojtriedka so striedavým vyučovaním dopoludnia aj popoludní, avšak až do 25. 10. 1939 vyučoval obe triedy Jozef Mečár. Neskôr sa tu vyučujúci opäť striedali. Vyučovali Vilma Krbaťová, Gizela Tkáčová, Anna

Vaňková, Oľga Látkovičová. V roku 1943 bola opäť zrušená dvojtriedka a vyučoval len sám Jozef Mečár, neskôr na jeho miesto nastúpila na zastupovanie v chorobe Oľga Tančeková a následne Ján Pračko.

Od 1. 9. 1945 nastúpil po vyzdravení opäť Jozef Mečár, ktorý zomrel dňa 19. 9. 1945. Okolo jeho smrti boli rôzne dohady, hlavne zo strany školského inšpektorátu, ktorý tvrdil, že ho zabili miestni občania, ktorí zase tvrdia, že zomrel sám – srdečný záchvat – mŕtvica. Bol mŕtvý 3 dni, ležal vedľa postele na zemi, zabalený v paplone. Po jeho smrti bola škola zavretá a zapečatená. Nevyučovalo sa až do 16. 1. 1946, teda takmer pol roka a deti boli za tento čas doma, nenavštevovali žiadnu školu.

V roku 1946 prevzal správu školy Jozef Filo, následne po ňom Július Andrejkovič, Margita Mináriková, ktorá vtedy svojvoľne opustila školu a bol od tohto dňa znova určený na tunajšiu školu Jozef Filo. Potom prebral školu Štefan Filo, avšak iba na prázdniny.

Od 1. septembra 1947 vyučovala Mária Gerová, po ktorej nastúpili Ján Petrek, Gabriela Filová, Vladislav Ondruš, K. Vencelová, Elena Vavrová, Pavlína Cachovanová, Július Daniška, ktorý tu pôsobil do 1. 9. 1961 a vykonával funkciu riaditeľa školy, správcu Osvetovej besedy, knihovníka, kronikára, bol divadelný režisér, vedúci PO (pionierskej organizácie).

Na žiadosť riaditeľa školy, bola po dlhšej dobe dňom 1. 9. 1958 utvorená znova dvojtriedka a týmto dňom bol určený na školu ešte druhý učiteľ Ján Števlík, ktorý však nastúpil na základnú vojenskú službu. Po ňom nastúpila Eva Jankejevová a po nej nastúpila Elena Tomášiková, ktorá zostala Seči natoľko verná, že sa tam aj vydala. Jej manželom sa stal Blažej Ďuriš, a tak od r. 1962 sa volá Ďurišová. Táto dňom 1. 9. 1961 prevzala po Júliusovi Daniškovi riaditeľstvo školy, nakoľko tento bol na vlastnú žiadosť preložený za riaditeľa

školy k svojej manželke do susednej obce Kostolnej Vsi. Od 1. 9. 1961 vyučovalo spolu s Ďurišovou nekvalifikovaná maturantka JSS z Prievidze Nadežda Skalská.

Materská škola

Najnižší stupeň škôl – materská škola – začala v dedine svoju činnosť 12. 9. 1965. Zriadil ju Okresný národný výbor v Prievidzi za spolupráce Zväzu žien a Miestneho národného výboru. Riaditeľkou materskej školy bola Anna Ďurišová. Deti navštevujúce materskú škôlku si museli desiatu nosiť so sebou a na obed odchádzali domov. Škola mala len jednu herňu a hygienické zariadenia v nej chýbali.

*Dobová fotografia
detí pred budovou
materskej škôlky*

12. 2. 1978 sa začala prestavba budovy, čo umožnilo celodennú prevádzku škôlky. Využili sa tým priestory, ktoré vznikli zrušením základnej školy a miestneho národného výboru. Prevádzka materskej školy bola od 7.00 hod. do 16. hodiny.

V roku 1987 nastala najväčšia prestavba škôlky. Lokálne vykurovanie kachľami vymenili za čistejšie ústredné vykurovanie. To vyžadovalo prístavbu kotolne. Pristavili tiež izolačnú miestnosť, kanceláriu. Práce sa ukončili za jeden rok a k 1. 1. 1988 bola budova otvorená. O rozvoj materskej školy sa značne zaslúžila Anna Humajová, rod. Ďurišová. Od roku 1990 až do roku 2005 bola riaditeľkou pani Jarmila Čertíková, rod. Pánisová.

Učiteľkou zostala Anna Humajová, ktorá zo svojho jediného pracovného pôsobenia, odišla do dôchodku v marci 2001. Po jej odchode nastúpila na miesto učiteľky Dana Paprancová, ktorá bola vymenovaná obecným úradom v roku 2006 za riaditeľku do roku 2013. Hospodárenie MŠ prešlo z MŠ SR na obecný úrad. V roku 2013 sa vedenie MŠ zmenilo. Ako riaditeľka MŠ bola po výberovom konaní prijatá Eva Sýkorová a učiteľka Lenka Babaštová.

Materská škola v súčasnosti

Základná škola

Do roku 1977 bola v dedine základná škola pre 1. až 3. ročník. Všetky ročníky sa učili v jednej triede, čo od práce učiteľky a žiakov vyžadovalo mimoriadne trpezlivosť a námahu. Preto patrí vďaka učiteľom, ktorí v našej obci učili: p. Daniška, Danišková, Rusová, Znamenáková. Po ukončení tretieho ročníka odchádzali žiaci do plnoorganizovanej školy v Nitrianskom Rudne. Po prestavbe budovy, v ktorej bola materská škola, základná deväťročná škola a miestny národný výbor, už od prvého ročníka musia žiaci dochádzať do Nitrianskeho Rudna. Pre veľký počet žiakov sa tu musela riešiť dochádzka dvojsmennou prevádzkou, čo hlavne pre žiakov nižších ročníkov bolo veľmi namáhavé. Tento nežiaduci stav sa vyriešil prístavbou ďalšieho pavilónu školy v Nitrianskom Rudne, takže v súčasnosti je prevádzka opäť jednosmenná.

KALENDÁRNE OBYČAJE

Niektoré dni v roku mali pre človeka a ľudí väčší význam. Bud' sa viazali k určitej rodinnej udalosti ako napr. narodenie dieťaťa, svadba, pohreb, narodeniny, meniny, ukončenie istého stupňa vzdelanosti, rodinné výročia a ďalšie. Alebo sa každoročne opakovali a viazali sa na určitý kalendárny deň, obdobie viacerých dní a na konkrétnu príležitosť. Ide o kalendárne zvyky alebo kalendárny obradový folklór. Člení sa na dva cykly a to zimný a jarno – letno – jesenný cyklus. Zimný cyklus sa ďalej člení na predvianočné, vianočné, novoročné a trojkráľové obdobie. K jarnému cyklu patria zvyky sústredené v období fašiangov, predveľkonočného obdobia, veľkonočného obdobia a Juraja. Letný cyklus je v období okolo Jána. V rámci jesenného cyklu boli dožinky a tento cyklus uzatvárali dni Sviatok všetkých svätých a Pamiatka zosnulých.

V nasledujúcej časti sú priblížené niektoré kalendárne zvyky zo spomienok obyvateľov obce, ktoré zachytávajú 20. – 40. roky 20. storočia: Paulíny Šagátovej (nar. 1921), Štefanie Šagátovej (nar. 1912), Paulíny Cebákovej (nar. 1922), Zory Cebákovej (nar. 1931), Kataríny Holej (nar. 1905), Márie Mederovej (nar. 1932), Kataríny Pánisovej (nar. 1924), Kataríny Pánisovej (nar. 1907).

Martin (11. 11.)

V severných oblastiach Slovenska považovaný za prvý zimný deň, dôkazom čoho je aj zaužívaná pranostika v súvislosti: Ak napadol na Martina sneh, tak si ľudia rozprávali známu pranostiku, že Martin prišiel na bielom koni. V tento deň sa v Prievidzi konal Martinský jarmok, kde chodili ľudia z okolitých dedín, aby si zabezpečili všetko potrebné na zimu.

Nasledujúce dni sú označované ako stridžie dni, lebo podľa poverových predstáv sa predpokladala zvýšená aktivita nepriaznivých síl. Je to obdobie, kedy Slnku ako symbolu života a tvorivej sily ubúdajú sily a prevláda nad ním noc – čas zlých síl a démonov. Proti ich negatívnemu účinku sa praktizovali rôzne magické úkony (robenie hluku plieskaním bičov, trúbenie, zvonenie), magické znaky (kreslenie krížov cesnakom, kolomažou, svätenou kriedou na dvere domov, hospodárskych budov; okurovanie domov žeravými uhlíkmi a iné). V tieto dni platil zákaz niektorých ženských prác ako napr. pradenie, šitie, pranie, lebo v lete sa budú prsty zbierať, spraví sa škoda na hospodárstve, bude sa po celý rok rozbíjať riad. Podobne žena mala zákaz vstupu do cudzieho domu v ranných hodinách, lebo to môže byť bosorka a odoberie kravám mlieko alebo im inak poçaruje.

Katarína (25. 11.)

Sviatok Kataríny je na južnom a západnom Slovensku považovaný za prvý zimný deň a prvý stridží deň. Je zaužívaná pranostika Katarína na blate a Vianoce na ľade alebo naopak. Alebo Katarína s Alžbetou prinášajú vrece sviatkov a zdôvodnili to tým, že sa zvýšil počet cirkevných a svetských sviatkov od tohto dňa.

Na Katarínu na dedinách bývala Katarínska zábava ako posledná zábava pred adventom, ktorej organizátormi zvyčajne boli hasiči. U nás na dedine na zábave bolo viacero žien ako dievčienec (hlavne ženy hasičov). Muzika podľa toho, akú sa im podarilo zohnať, ale väčšinou sa hralo na basu, husle, cimbal.

Ondrej (30. 11.)

Ďalší stridží deň, v ktorom sa konali veštby vydaja slobodných dievčat napr. varením halušiek, liatím olova, trasením plotov, klopanie na chlievy.

V Prievidzi sa konal Ondrejský jarmok. Zo Seče do Prievidze boli tri hodiny pešo. Na tomto jarmoku si zvykli budúci manželia

kúpiť svadobné dary. Muž kúpil žene čižmy a ona jemu košeľu. Gazdinky sem chodili predávať maslo, vajíčka, aby si ušetrili nejaké peniaze. Predával sa tu aj dobytok, hydina, kone, jalovice, v zvlášť časti jarmočnisko.

Mikuláš (6. 12.)

Deň, na ktorý sa tešia najmä tí najmladší. V minulosti to boli obchôdzky troch masiek - Mikuláša, anjela a čerta. Po úvodnom slove preskúšali deti z modlenia a udelili im trest alebo nejakú odmenu. Dnes je to preskúšanie spevu, recitácie alebo inej zábavy (povedať vtip, hádanku). V dedine sa za Mikuláša zvykli obliekať dospelí, ktorí pochodili blízku rodinu. Priniesli im jablíčko, oriešky, cukríky. Po dedine chodili aj malí chlapci, ktorí dostali peniaze alebo koláč... deti našli často aj malé metličky v topánke, keď neposlúchali.

Lucia (13. 12.)

Tento deň je považovaný za najväčší stridží deň. Robil sa Luciin stolček ...muži robili Lucijný stolček, ktorý musel byť spravený do Štedrého dňa. Každý deň na ňom musel niečo spraviť. Keď bola polnočná omša a kňaz čítal Orémus, tak si naň sadol a vtedy zbadal všetky bosorky.

Písali sa lístočky ...na Luciu si dievčence súce na vydaj napísali 13 lístočkov, každá zvlášť a na Štedrý deň sa mali dozvedieť meno frajera. Po dedine chodili Lucky. Za ne sa mohol prezliecť kto chcel (dievčence, chlapci, ženy), nebolo to presne určené. Lucky chodili večer (okolo 6 hodiny) po domoch. Tu strašili, naháňali deti, husacím krídlom vymetali pec, pochodili krídlom po bruchu, kolenách. Na sebe mali biele plachty. Nič nevyp rávali, dostali jablíčko, orechy, koláč. Niekde Lucky výslužku nedostali alebo dostali peniaze.

Vianoce (24. 12. – 6. 1.)

Vianoce – cirkevné sviatky na počesť narodenia Ježiša Krista. V ľudovom prostredí sa prepojili so solárnymi slávnosťami (zimný slnovrat), s obradmi zameranými na zabezpečenie všeobecnej prosperity a rodiny v nastavajúcom roku.

Štedrý deň (24. 12.)

Od rána prebiehajú prípravy na štedrovečernú večeru ...gazda narezal ráno (zvyčajne deň pred Štedrým dňom) sečky pre dobytok. Keď mal gazda viacej dobytku, tak rezal na gapli sečku. Tak si narezal na celé sviatky. Gazdiná piekla rôzne kysnuté koláče. Piekol sa aj chlieb a posúchy pre dobytok, kde sa dával cesnak.

Cez deň dodržiavali pôst a jedlo sa až večer. Varila sa hrachová kaša, kapustnica s hříbmi, pupáčky s makom alebo so škorickou. Zdobil sa aj stromček, ktorý mali pripevnený na hrade. Zdobili ho retiazkami zo slamy, papiera, do pozlátky balili kocky cukru alebo drobné zemiaky, jablká. Na vrchu mali hviezdu. Pred večerou išiel gazda k dobytku, kde dal každému posúch a oblátku. Pri každom sa pomodlil. Potom sa večeralo. Na stole bol biely obrus a všetko jedlo bolo naukladané v miskách. Pred a po večeri sa modlili. Jedli aj oblátky s medom a cesnakom. Pred polnocou išli na polnočnú omšu do susednej dediny. Chodilo sa aj spievať, koledovať pod okná, ale väčšinou len po rodine. Ak sa pri večeri kýchlo, mala sa narodiť jalovica.

Alebo... Pred večerou sa v maštali modlila celá rodina okrem matky. Ona išla do komory, kde do strapovej plachty dala zrna, jablk, celú Štedrú večeru a potom prišla do izby, kde na ňu už čakali. Pozdravila ich, zaželala im veselé Vianoce. Po večeri gazdiná zobrala orechy a soľ slovami "moje milé kúty, nemám vás čím obdariti" ich hádzala a deti ich hlava nehlava hľadali. Pod stolom mali zbonku, do ktorej hádzali z večere.

Božie narodenie (25. 12.)

Prvý sviatok vianočný, narodenie Ježiša Krista. Nesmelo sa chodiť po návštevách, išlo sa len do kostola. Jedli to, čo im zostalo zo Štedrého dňa. Dodržiaval sa zákaz ženských návštev a všeobecne sa zdržovali návštev. Magickú funkciu mala voda ...ráno sa dala do žechtára voda a peniaz, v ktorej sa umývali pre zdravie a bohatstvo. Peniaz sa nechal pre prvého žobráka.

Štefan (26. 12.)

V tento deň sa chodilo vinšovať, ale len muži, lebo žena by priniesla do domu nešťastie. Chodilo sa vinšovať hocikomu, nielen Štefanom. Musela sa na obed zarezat' sliepka, aby bola krv ako umučenie Štefana.

V tento deň si do žechtára dávali peniaz, potom sa umývali, vraj pre zdravie a tiež bohatstvo.

Konala sa štefanská zábava, ktorú organizovali mládenci. Tu si chlapci volili svojho mládeneckého richtára.

Silvester (31. 12.)

Večer sa chodilo do kostola na poďakovanie, aby boli zdraví, dobre sa im vodilo, všetko mali. Mali večeru, ktorá sa volala "malé vianočky" a mala podobný priebeh ako štedrovečerná.

Nový rok (1. 1.)

Ešte pred odchodom do kostola sa zavčas ráno chodilo vinšovať. Nemala sa jesť hydina, aby im neuletelo šťastie.

Vinše vo vianočnom období:

Vinšujem vám tento Nový rok,

aby vám odpadol z pece bok

a zo šaff'a ucho,

aby vašej gazdinej narástlo do roka brucho.

Vinšujem vám tento Nový rok,
aby vám dal pán Boh zdravie, šťastie,
hojné božské požehnanie
a po smrti kráľovstvo nebeské. Amen.

Vinšujem vám tieto slávne sviatky,
Krista Pána narodenia,
(aj svätého Štefana),
aby vám dal pán Boh zdravia, šťastia,
hojného božského požehnania
a po smrti kráľovstvo nebeské obsiahnuť. Amen.

Traja králi (6. 1.)

Cirkevný sviatok na počesť biblických kráľov Gašpara, Melichara, Baltázara z Východu, ktorí sa do Betlehema prišli pokloniť a obetovali Ježiškovi zlato, kadidlo a myrhu. Dodnes sa zachoval zvyk tzv. kňazská koleda, kedy kňaz obchádza príbytky, posväť ich a označí nápisom G + M + B a príslušný letopočet.

Chodilo sa do kostola, kde sa svätila voda, ...ktorá sa používala, keď sa išlo na jar orať. Vtedy gazdiná vyšla pred zapriahnuté kravy, obišla ich dookola, pomodlila sa, prežehnala, aby im kravy po celý rok vládali robiť, aby im neuhynuli.

Chlapci alebo dospelí boli prezlečení za troch kráľov, Kuba a chodili po domoch a hrali hru. V tento deň sa v domácnostiach dáva dole stromček.

Hromnice (2. 2.)

V kostole sa posvätili sviečky, ktoré potom zapálili pri búrke, hromobití. Hovorilo sa ...keď je Hromnička čistá, ešte je zima istá, ďalej hovorili, že je ešte len pol zimy.

Fašiangy

Nazýva sa tak obdobie od Troch kráľov do Popolcovej stredy. Bolo to obdobie prechodu medzi zimou a jarou. Fašiangy bývajú dlhšie alebo kratšie. Počas tohto obdobia sú obyčaje zamerané na dobrú úrodu ľanu a konopí (dosiahnutie tancom, varením dlhých cestovín a ďalšie). Je to obdobie zakáľáčiek, svadieb, zábav. Najdôležitejšie sú posledné tri dni, keď v mnohých obciach vidíme obchôdzky masiek. Medzi typické patria medveď, turoň, koza, cigánky, žena s chlapom v koši, muži za ženy a iné. Po dedine chodili sprievody mládenčov. Mali oblečené konopné gate, hrubé košele, na širákoch mali veľa mašlí. Neboli zamaskovaní. Hrali im muzikanti a spievali pieseň Aby boli veľké konope. Dostali peniaze, vypiť, slaninu, vajcia, klobásu. Peniaze mali na zábavu. Fašiangovali mládenci, ženáci, chlapci, každý zvlášť po tri dni. Začalo sa v sobotu. V utorok bola zábava, na ktorej pochovali basu.

Popolcová streda

Pohyblivý dátum, kedy sa začína veľkonočný pôst. Nazývala sa aj škaredá alebo smetná streda. Nemohlo sa siať, lebo by narástli smeti a nie zrná.

Kvetná nedeľa

Pôstna nedeľa týždeň pred Veľkonočnou nedeľou. S ňou sa spájajú obyčaje s príchodom jari, začiatok poľnohospodárskych prác. V kostole dievčence dávali posväcovať baburence, ktoré sa potom roznášali po oziminách.

Nemohla sa variť kapusta, lebo by nenarástli hlavy, len by kvitla.

Varilo sa vždy niečo s makom (aby boli dlhé klasy a veľa zrna).

Veľká noc

Židovský a kresťanský sviatok – vzkriesenie Ježiša Krista. Spájajú sa s ňou obrady príchodu jari – svätí sa zeleň, potraviny,

zabezpečenie dobrého začiatku poľnohospodárskych prác, ochrana ľudí, dobytku, domu pred nečistými silami.

Dôležitú úlohu zohrávajú symboly voda (očistná, uzdravujúca funkcia), zeleň (zabezpečenie zdravia), vajce (znovuzrodenie života), oheň (ochrana pred zlými silami).

Zelený štvrtok

Cirkevný sviatok, kedy sa konala posledná večera, kde Ježiš podával chlieb a víno ako svoje telo a krv.

V ľudovom prostredí sa aktivizujú nečisté sily, preto robili kríže na domy a dvere stajní pred strigami. Robil sa hluk pomocou rapkáčov ... Zaväzovali sa aj zvony a namiesto nich sa rapkalo rapkáčmi až po Bielu sobotu.

Dievčence sa chodili umývať ráno na potok, pre zdravie (ekzém, svrab). Dobytok sa kropil svätenou vodou. Malo by sa jesť niečo zelené – šalát, špenát.

Veľký piatok

Cirkevný sviatok – ukrižovanie Ježiša Krista.

Držal sa prísny pôst ...nejeme mäso.

Chodilo sa na schádzanô drevo, na ktorom varili obed. Varili slíže, perky, parenice. Dievky sa chodili tiež umývať na potok.

Veľkonočná nedeľa

Ďalší cirkevný sviatok – zmŕtvychvstanie Ježiša Krista. Ukončil sa 40-dňový pôst. V kostoloch sa svätilo jedlo a obradne sa konzumovalo ...varili a jedli sa varené vajcia. Bývala zábava, po ktorej sa dievky poschovávali mládencom, lebo sa blížila kúpačka a šibačka.

Veľkonočný pondelok

Obyčaje zamerané na zdravie (kúpanie – oblievanie vodou a šibanie korbáčom – zeleň).

Chlapci chodili kúpať, nie šibať. Dostali vypiť alebo vajíčko ...niekedy dali do cibuľovej vody zafarbiť a potom ozdoby kreslili špendlíkom.

Juraj (24. 4.)

Tento deň sa nazýval na Ďura. Hľadali sa liečivé bylinky (čistec, centária, repík).

Pastieri vyhánali kravy na pašu odlomkami egreša - podporiť dojivosť a kvalitu mlieka.

Na Ďura sa perili okná egrešom, ktorý po baburiatkach bol ďalšou zelenou rastlinou. Znamenie príchodu jari.

Turíce

Nazývali sa aj na ducha. Oslavovali sa sedem týždňov po Veľkej noci. V rámci nich sa stavali máje ... pred prvým májom si mládenci vyhládli máje a v noci ich postavili dievkam. Staval sa aj spoločný máj. Pri stavaní spievali za sprievodu harmoniky. Na máj dávali mašle, veniec. Posledný deň v mesiaci máj sa skladali.

Ján (24. 6.)

Spomínajú si, že ohne sa už nepálili. Chodili na liečivé bylinky.

Dožinky

Sú sviatkom roľníkov, ktorí sa tak chceli poďakovať gazdovi a jeho žene, že im dali prácu. Touto prácou si zabezpečili obživu na ďalší rok, predovšetkým múku na chlieb a koláče. Oslavovali tým zber obilia - ukončenie žatvy. Dožinkám však predchádzalo ešte dlhé obdobie, pokiaľ sa obilie zasadilo, obrobilo, vyrástlo a zožalo. Na jeseň - v októbri sa zasiala raž a žito. Na jar to bol jačmeň a ovos. V letných mesiacoch sa žalo. Ako prvá sa žala raž, aby sa mohla pripraviť na povriesla. Bolo zvykom, že už v zime na holohumnici sa

robili povriesla z pevnej, dlhej, cepami vymlátenej raže. Po raži nasledovala kosba žita a jačmeňa. Muži mali kosy, za nimi išli ženy - žnice, ktoré pokosené obilie ukladali na hrste, aby preschlo. Ukladalo sa to na zem. Po uschnutí (niekedy aj hneď po zožatí) sa poviažalo do snopov a poukladalo sa do krížov - klasmi hore. Do kríža sa kládlo 15 snopov a do panáka 12, pričom vrchný sa volal „farár“. Po pár dňoch sa obilie zväžalo do stodôl alebo na dvory a čakalo sa na mlatbu. Po pohrabaní strniska sa vyzbierali klasy, aby nič nevyšlo nazmar. Neskôr sa tam pásli husi a statok. Všetci pomlátili, vzájomne si pomohli. Dievky pripravovali dožinkový veniec. Plietol sa z pšeničného, jačmenného a ovseného klasu. Pripevňovalo sa to na pripravenú konštrukciu. Ovos namáčali do striebornej farby, aby sa leskol. Pripevňovali sa kúpené voskové alebo domáce papierové ruže. Veniec sa skladal z 8 dielov, vrchný otvor slúžil na zavesenie u gazdu.

Sviatok všetkých svätých (2. 11.)

Hroby zdobili čecinou, veniec bol z papierových ruží.

Z ĽUDOVEJ SLOVESNOSTI

Hádanky

Mám súdoček bez obrústek, dvojaké vínko v ňom. (Vajíčko)

Leze, leze po železe, nájde dierku do nej vleze. (kľúč)

Štyri rohy, žiadne rohy a brucho veľiké. (perina)

Štyri rohy, žiadne nohy a chodí to. (dvere)

Dve kukučky vedľa seba sedia, jedna druhú nevidia. (oči)

Podme spať, pánu Bohu chválu vzdať, to chlpatô na chlpatô, to okrúhlo ta skovať. (oči)

Pani biela vo dne nedá, v noci dáva, odkvapkáva. (sviečka)

Sedí pán na streche, fajčí a nekreše. (komín)

Mám ja takú spiepočku, čo mi na chodníku vajko znesie? (sňah)

Sedí pani na vrátach, v deviatich kabátach. (cibuľa)

Sedí pani v okne, suknička jej mokne. (fľaška)

Idie, idie panáčik a má žltý zobáčik, kde vodička hrčí, tam zobáčik strčí. (kačička)

Stojí pán v poli, comprlík mu stojí, prišla k nemu panička, odtrhla mu vajíčka, už len sám stojí. (hrach)

Do hory volá, z hory sa ozýva. (spev)

Široká matka, vysoký otec, bláznivá nevesta, slepý zaťko. (zem, nebo, vetor, noc)

Visí, visí, visatô, pod visatým chlpatô, rado by to chlpatô, dostati to visatô.

(slaninka a mačka pod ňou)

Medzi dvoma brehy, biely bravko leží. (cesto v koryte)

Zelenô je ako tráva, neni tráva, chvost má ako myš, není myš. (mrkva)

Štyri duby tance (nohy) a dva obrdance (rohy) a jeden omachel' (chvost). (vôl)

(Štefánia Šagátová, nar. 1912)

Riekanky

*Dedko s babkou dlho žili,
chalúpku si postavili,
dedko prdol ako z dela,
chalúpka sa rozletela.
Babka prdla ešte viac,
vyletela na mesiac,
ten mesiac bol opitý,
kopol babku do riti,
babka mu to vrátila,
podprsenku stratila.*

*Ide pavúk po stene,
nosí zlaté prstene.
Anička sa raduje,
že jej jeden daruje.*

*Pánbožkova kravička,
kde je tvoja mamička?
Za horami, za dolami,
tancuje tam s lienčkami.*

*Pipíška pyšná za vrabca išla,
vrabec ju nechcel
a utiekol kde chcel.*

*Sedí baba za rohom,
kŕmi deti tvarohom,
vypadla jej lyžička,
do sladkého mliečička.*

*Slimák, slimák, vystrč rožky,
dám ti masla na parožky.*

*Ak ich nevystrčíš von,
podpálím ti dom!*

*Varila myšička kašičku,
v maľovanom várníčku,
tomu dala na mištičku,
tomu dala na lyžičku,
tomu dala na vidličku,
tomu dala na tanierik
a tomu maličkému nič nedala,
ale mu prasiatko zakľala,
kik, kik, kik.*

*Ededen bededen ftáčku,
ftáčku mi dá slámku,
slámku dám kravke,
kravka mi dá mliečko,
mliečko dám cicke,
cicka mi dá miš,
miš dám branárovi,
branár mi dá peňize,
peňize dám pekárovi,
pekár mi dá chľieb,
chľieb dám pipke,
pipka mi dá vajko
a ja vajko zjem
a nikomu ňepoviem.*

*Edengo, dvango, tringo,
štiringo,
págo, lágo, echmen, duchmen,
paľica, lavica puč!*

V farárovom seňe,

*tam sa koza smeje,
chiťeu kozu za uši,
doviedou hu k Mariši,
od Maruši do potoka,
tam je tráva do pou boka.*

*Bil'i sa Němci okolo kríža,
pre kúšťik slíža,
jeden išiel pre paľicu,
rozlámeu si kabaňicu,
druhí išiel pre prút,
rozdrapeu si kapút,
líška mu ho zošivala,
veverka sa posmievala,
čo sa ti máš posmievať,
keď ti nemáš kúska viac,
biela hus, čierna hus
a ti páňi gebendus.*

*Dú, dú pod vodu,
pod zeľenú javoru,
javora sa krúťi,
zajac mlieko múťi,
daj mi zajac masla,
kravi som ťi pásla,
ja ťi maslo ňedám,
radšej maslo predám,
kúpim ťi ja postruheň,
či ťi buďe na celí d'eň,
aj na celí tížd'eň.*

*Chod'i muška po s'eňe,
nech sa Anka zasjeje,*

*chod'i muška po papuči,
nech sa Anka rozpapuči.
Eden, beden, cicka, hrebeň,
cán, cupi, vele, krupi,
cibuľa, babka, figu spapká.*

Vyčítanky

*Chodí ryba po potôčku a
hovori deč,
na koho to slóvka príde,
nech ten idie preč!*

*Jeden, dva, tri,
mi sme bratri,
jest tu jeden medzi nami,
čo on sere maľinami,
on ľebo on, vihod'me ho von!*

*Jeden, dva, tri, štiri, peť,
na Komárňe žije svet,
ďievča plače, buďe d'eň,
kto ho spasí, pôjde ven!*

*Jeden, dva, tri, štiri, peť,
u kováča sed'í čert,
na koho to slovo padne,
ten vipadne preč!*

*Stojí vrba u potoku,
na nej visí zvon,
na koho to slovo padne,
ten musí iť von!*

LIEČIVÉ RASTLINY ZO SEČIANSKEJ LÚKY

Už v minulosti ľudia trpeli rôznymi ochoreniami. Preto sa oddávna pripisuje mnohým rastlinám liečivá moc. Sečania používali tieto rastliny pre ich liečivé účinky. Na sečianskych lúkach zbierali väčšinou rastliny ako:

Čistec sa používa dodnes proti zočine. Urobí sa odvar, v ktorom sa umyje tvár a trikrát sa človek napije. Chvíľu sa čaká, a keď sa v odvare objavia malé tmavé zrazené čiastočky, tak človek s bolesťou hlavy a s nevoľnosťou má zočinu. Ak odvar zostane čistý, tak zočinu nemá.

Repík používali obyvatelia ako odvar na hnisavé rany, ktoré sa v ňom namáčali.

Harmanček liečivá bylinka, ktorá sa dodnes používa proti kašľu v podobe čaju.

Hrdá bárka sa používala ako odvar na zvracanie.

Nebojka rastlina, ktorá nám už svojim názvom prezrádza, na čo sa používala. Čaj, ktorý sa z nej uvaril, dával sa piť naľakanej osobe a od tohto čaju jej mal strach prejsť. Najčastejšie sa táto rastlina využívala u detí.

Centaria sa používala ako čaj od kašľa.

Hostečno zrelie sa používal taktiež na zočinu. Jeho aplikácia sa prevádzala takým istým spôsobom ako pri čistci, alebo sa ním mohlo dymiť. Tiež sa používal pri dobytku a húsencoch.

Myšací chvost používali pri otvorených sečných a rezných ranách. Odtrhla sa rastlina, medzi prstami sa roztláčila, až z nej išla voda a tak sa priložila na ranu, ktorá ešte krvácala. Zastavil sa tým výtok krvi.

Srdečná zelinka sa používala ako odvar, ktorý sa pil pri zľaknutí.

Loboda sa používala na odvar proti boľeniu hlavy. Hlava sa týmto odvarom musela umývať.

Živý plot sa používal ako odvar proti zočine. Najviac ho využívali pre malé deti, ktoré v ňom kúpali.

Chabrdie sa používalo proti boľeniu hlavy. Listy sa dávali sušiť. Zo sušených listov sa dávalo do fajky, alebo sa z nich urobila cigareta a koho bolela hlava, fajčil tieto listy.

Aby rastliny nestratili svoju liečivú moc, museli sa zbierať len v určitom čase. Čistec sa zbieral kým nezašlo slnko za horu. Repík a hrdá bárka sa zbierali len doobeda. Harmanček, centaria, loboda, chabrdie sa mohli zbierať kedykoľvek okrem nedele. Nebojka, hostečno zele, živý plot mali svoju liečivú moc, len ak sa zbierali pred východom slnka. Srdečná zelinka sa mohla zbierať len v nedeľu doobeda.

PRÍBEHY OBYČAJNÝCH ĽUDÍ

Naša dedina nemá bohatú históriu. Nežili tu králi, šľachtici ani významní ľudia. Nie sú tu zámky, kaštiele ani iné známe historické pamiatky.

Ľudia tu boli spätí s prírodou, ktorá im dávala prácu i obživu. Žili skromne, no súdržne, s každodennými radosťami a starosťami, smútkom a veselosťou. Ich život nezaznamenali žiadne kroniky. Veľa životných príbehov postupom času upadlo do zabudnutia, no mnohé z nich sa ústnym podaním zachovali dodnes.

Sú to príbehy Sečanov o Sečanoch a dobe, v ktorej vtedy žili.

Smrtka

Margitka Homoleje

V zime, keď sa nedalo pracovať na poli, stretávali sa ženy na páračkách, kde driapali perie. Pri tej príležitosti si rozprávali rôzne príbehy zo života ale aj rozprávky a až neuveriteľné príhody.

V jeden večer prišiel rozhovor na smrť a rozprávanie bolo také presvedčivé, že sa niektoré ženy začali báť. V tej najnapínavejšej chvíli sa zvonka ozval buchot. Pozrela som cez okno na dverách a zbadala som postavu, ktorá bola celá v bielom. Zašepkala som:

„Smrtka ide“ a rýchlo som sa zaprela do dverí.

Ostatné ženy tiež vyskočili a pomáhali mi tlačiť dvere. My sme tlačili von, smrť dovnútra. My von, smrť ešte väčšou silou do vnútra. Tak sme sa pár minút pretláčali, keď sa vtom zvonka ozvalo:

„Margeta, čo ste rozum potratili! Pustite ma dnu“.

Vtedy sme spoznali hlas nášho apa, ktorý vyšiel von bez toho, aby sme si ho všimli. Keďže mal úplne biele vlasy a mal oblečené gete (spodné nohavice), ktoré boli tiež biele, mysleli sme si, že je to smrť. Odvtedy sme si o smrti rozprávali vždy len podvečer, aby nás na ceste domov nestrašila.

Fajčenie

Eva Pánisová, rod.Paprancová

Tento zážitok je zo začiatku môjho fajčiarskeho zlozvyku. Keďže rodičia nevedeli o tom, že si začíname poťahovať cigarety, schovali sme sa spolu s Milkou Valovčiakovou do udiarne, kde sme nepredpokladali, že by nás našli. Udiareň bola na dvore a bolo na ňu vidieť z cesty. O chvíľu sme počuli nejaký krik, ale nevenovali sme mu žiadnu pozornosť a naďalej sme riešili naše dievčenské problémy. Vtom sa na udiarni otvorili dvere a zasiahol nás prúd vody z vedra. Celé mokré sme vyšli von a až tam sme sa dozvedeli, čo sa stalo. Okolo nás prechádzala nejaká žena a videla, ako sa z udiarne valí dym. Zakričala na mamu:

„Udiareň vám horí!“

Mama sa naľakala, zobrala vedro a zahasila zdroj dymu – naše cigarety. Je len veľká škoda, že sa jej vtedy nepodarilo uhasiť aj moju chuť na cigarety.

Púť

Mária Púčíková – Barteje

Táto udalosť sa stala veľmi dávno, keď som ešte ako malé dievča chodila s mamou na cirkevné púte. Z dediny chodila celá procesia, pričom púte trvali aj niekoľko dní. Tento zážitok mám z trojdňovej púte do Dubníčky pri Dubnici nad Váhom.

Na začiatku procesie išla moja mama Anna Bartová, ktorá nahlas predriekala text piesne a ostatní pútnici text zaspievali. Keďže sa išlo cez hory, horské cestičky boli často veľmi zlé. Moja mama nahlas pútnikov varovala:

„Pozor, ľudia, tu je jama!“, na čo všetci pútnici zaspievali:

„Pozor, ľudia, tu je jama!“

Na to mama dodala:

„Ale ho..., to nespievajte!“.

Našťastie to povedala potichšie, takže to už pútnici nespievali. Až keď mama zostala chvíľu ticho, uvedomili si, čo sa stalo a odvtedy si dávali pozor na to, čo spievali. A samozrejme, na tento zážitok pri každej púti so smiechom spomínali.

Máj

Vladimír Medera

Až do dnešných dní zostáva zvyk sadenia mája, aj keď v minulosti bol tento zvyk rozšírenejší. Dievčatá mali aj viac májov zo smreka a menšie dievčatká z brezy. Pre celú dedinu sa sadiť obecný máj pred kaplnkou. V našich horách nebola o smreký núdz, ale v Kostolnej Vsi smreký nemajú. Preto sa kostolianski mládenci asi pred päťdesiatimi rokmi po posezení v krčme rozhodli, že Sečancom máj ukradnú a zasadia ho v Kostolnej Vsi. Večer, keď už bola tma, prišli do Seče a začali ho píliť. Zvuky píly ale neušli pozornosti Šibalovcov, ktorí bývali pri kaplnke. Tí rýchlo obišli ostatných mláďencov, ktorí bývali okolo kaplnky a začala záchrana mája. Záchrana spočívala v tom, že sečianski chlapi dali takú „nakladačku“ Kostoľancom, že tí nechali na mieste nielen máj, ale aj pílu. Mládenci potom máj znova zasadili a stál tam až do konca mesiaca.

O tejto udalosti sa dlho hovorilo nielen v Seči a Kostolnej Vsi, ale v celej doline. Až po niekoľkých rokoch sa Kostoľanci odvážili pýtať si pílu naspäť. Vždy dostali odpoveď: „Prídite si zobrať.“

Píla je do dnešného dňa majetkom nejakého Sečana.

Spomienky

Vilma Cebáková

Naše detstvo bolo veľmi pekné, aj keď v celej dedine bola veľká chudoba. Ako deti sme mali lopty z handry, ale tienemali veľkú trvácnosť. Preto sme si lopty robili z kravskej srsti. Učesali sme

kravu a jej srst' sme stočili do lopty a namáčali. Takto vyrobená lopta vydržala omnoho dlhšie.

Hrach

Oľga Lenhartová – Olinka Vargeje

V čase, keď na našich poliach hospodárili Štátne majetky, boli polia obsiate rôznymi plodinami. Na Zábrusní bol zasadený hrach na kŕmenie zvierat, ktorý bol málo sladký, ale pre deti mal chuť medu. Preto sme sa rozhodli, že si na ňom pôjdeme pomaškrtiť napriek tomu, že ho strážil strážnik. Keďže pole bolo veľké a strážnik starý, vyšli sme na pole a začala sa hostina. Aby nebola nuda, povedala som:

„Strážnik ide!“

Všetci začali utekať, ale ja som sa začala smiať, ako som ich nachytala. Povzbudená úspechom som ich naľakala ešte raz, ale to už končilo prísľubom, že ak ich naľakám ešte raz, dostanem poza uši. Preto som ich viac neľakala a hostina pokračovala. Odrazu som sa pozrela nabok a zbadala som, že strážnik sa naozaj blíži. Znova som zakričala a všetci sa za mnou rozbehli, aby splnili svoj sľub. Začala som plakať, ale ostatní si už tiež všimli strážnika. Ten prišiel a opýtal sa:

„A čo vy tu dievčence? Neviete, že sa nesmie kradnúť, že hrach nemôžete jesť?“

Moja sestrenica pohotovo zareagovala:

„Viete, strýco, tento hrach je pre kravy. A keď ho môžu jesť kravy, čo sme mi horšie?“

Táto odpoveď strážnika tak rozosmiala, že nás nechal na pokoji a dal nám aj malé papierové vrečko, aby sme si hrach natrhali na cestu. My sme ale boli také preľaknuté, že nám ten kravský hrach prestal chutiť.

Spomienky

Anna Pánisová, rod. Paprancová

Z detstva si pamätám hlavne na to, ako sme sa v lete kúpavali v potoku. V Brusnej sme si urobili stavnicu (zahatali sme potok kameňmi) a tam sme trávili celé dni napriek tomu, že voda bola studená. Počas letných večerov sme si močili nohy v krelube (priehlbine v potoku) a rozprávali sme si rozličné príbehy. V zime sme sa korčuľovali na potoku s korčuľami, ktoré sa prichytávali na topánky. Kým nebol vodovod, chodili sme prádlo pláchať na hornú krelubu, kde teraz bývajú Valovčiakovci. Voda v potoku bola čistá. Nikto sa ju neodvážil znečistiť. Starí rodičia nám hovorili, že keď sa niekto vyciká do potoka, vtedy vždy Panenka Mária plače.

Medveď

Podstránsky Ján

Celý môj život je spojený s lesmi a s poľovníctvom. Ako mladému poľovníkovi sa mi ľudia sťažovali, že na polia pod Viničkou im chodia diviaky ničiť úrodu. Preto sme sa s mojím kamarátom Tomášom Paprancom rozhodli, že tam pôjdeme na postriežku. Už z diaľky sme videli na poli niečo čierne.

„Diviak“, povedal Tomáš. „Choď z boku, ak by ma zavetril, bude utekať k tebe.“

Poslúchol som a začal som sa pomaly prikrádať k diviakovi. Posledné metre som sa skoro plazil na miesto, kde som predpokladal diviaka. Bol som len pár metrov od neho, keď som začul Tomáša niečo kričať. Čudoval som sa, prečo krikom kazí poľovačku a postavil som sa. Vtedy som si uvedomil, prečo sa Tomáš tak správal. Asi desať metrov odo mňa sa nachádzal medveď. Napriek tomu, že som bol v plnej sile, nebolo mi všetko jedno. Ale medveďovi asi tiež nie, pretože sa otočil a začal utekať smerom k lesu.

Kravy

Mederová Oľga, rod. Ďurišová

Ako deti sme pásli kravy v Dolinke. Bolo nás tam vždy niekoľko a pasenie sme si spríjemňovali rôznymi hrami. Najradšej zo všetkých hier som mala guľky, blchu a schovávačky. Menší chlapeci radi hrali cvrčka, kotúlali pred sebou koleso z bicykla naháňali sa. Väčší chlapeci sa chceli podobat' mužom, a tak fajčili „cigarety“, ktoré našli v prírode. Najčastejšie to bolo fajčidrevo (drevo z liany), stonky makovic a z kôry borievok. Tie boli najvoňavejšie. Všetky prírodné cigarety pri fajčení veľmi štípali.

V jedno popoludnie sa nám stala veľmi nepríjemná vec – začali sa klat' naše Ďurišeje a Medereje kravy. Ak niekto videl takúto situáciu, že rozohnať rozzúrené kravy nie je ľahká úloha pre dospelých, nieto pre deti. Preto sme len z diaľky pozorovali, ako sa súboj skončí. Nakoniec Medereje krava roztrhla na boku kožu Ďurišeje kravy a tým sa súboj medzi kravami skončil. Vtedy začal slovný súboj medzi mnou a Vladom Mederom o to, koho krava to všetko vlastne začala. Keďže rana bola iba povrchová a krátka, bolo aj vzájomné obviňovanie len krátke. Z rozhádaných kamarátov sa stali priatelia a dnes je Vladimír Medera môj manžel.

Hodina náboženstva

Alena Bajzíkova - Paprancka

V súčasnosti si už ani nevieme predstaviť, že v budove dnešnej materskej školy bol v minulosti miestny národný výbor (obecný úrad), škola, škôlka a v škôlke knižnica.

Do škôlky chodili deti len doobeda a desiatu si nosili v taštičkách, ktoré im ušili mamy. Školu tvorila jedna trieda a učili sa v nej žiaci prvého až tretieho ročníka. V budove sa kúrilo kachľami a WC bolo vonku. Vedľa školy bola školská záhrada plná ovocných stromov. Na jej konci stála čerešňa.

Poobede po vyučovaní sme mávali náboženstvo. Cez prestávky sme bežali na čerešne. Koniec prestávky oznamoval týždenník, ktorý nás volal na hodinu cez celú záhradu. My sme sa robili, že ho nepočujeme, a tak sa prestávka predlžovala z desať aj na dvadsať minút. Keď sme prišli dnu, pán farár Pružina nás zavolať k sebe, chytil nás za svaly na rukách a mierne nimi pootáčal, čo bola forma fyzického trestu. Ale povedzte, ktoré dieťa by vymenilo krásne červené čerešne za strach pred trestom?

Lietadlo

Alena Bajzíková - Paprancka

V katastri našej dediny v minulosti ničili škodcov na poliach postrekom z práškovacieho lietadla. Raz jedno lietadlo havarovalo a môj dedko ho mal strážiť, kým neprídu z leteckého úradu zistiť príčinu nešťastia. Dedko vtedy doniesol domov úlomok z krídla lietadla veľký ako zošit. Zavolala som všetky kamarátky a chodila som aj po susedoch, aby som im ukázala, z čoho má lietadlo vyrobené krídlo. Na druhý deň zobral dedko úlomok naspäť na miesto havárie. Asi po týždni dedko našiel blízko miesta havárie ešte malý kúsok, ktorý sme si niekoľko rokov odkladali ako raritný nález.

Kominár

Gizela Paprancová – Gizelka Homoleje

V kuchyni sme mali veľkú pec, v ktorej sme piekli chlieb. Vymetali sme ju sami niekoľkokrát do roka. Jednu zimu sa nám začalo z pece dymiť. Najskôr ju vymetali apo, potom mama, ale nič nepomohlo – museli sme zavolať kominára. Odborník na pece si nás vypočul a rozhodol, že problém bude asi niekde vo vnútri. Zobral si potrebné náradie a strčil sa do pece. A naozaj, problém bol vo vnútri. Kominár všetko očistil, opravil a chcel ísť z pece von. Chcel, ale nemohol. Zasekol sa. U nás doma, pri našej peci, sa začala zmenená rozprávka. Dedko repku zasadil. Najskôr som nešťastníka ťahala ja s mamou,

potom apo so sestrou. Nakoniec chytil apo kominára za jednu nohu, mama za druhú nohu a kominára vytiahli. Kominár bol šťastný, my sme boli šťastní a pec – tá tiež viac nedymila. A stála v kuchyni dovtedy, kým sme ju nezbúrali...

Spomienky

Anna Vrecková

V minulosti, keď ľudia v dedine nemali televízory, trávili večery spolu. Mladí ľudia sa stretávali pod hruškami, ktoré boli pri kaplnke. Tu prebiehal čulý spoločenský život – rozprávali sa príbehy, spievali piesne, tancovalo sa, vymýšľali sa rôzne huncútstva.

Dlho sme si spomínali na príbeh, keď v jeden večer obliekli chlapci Durišeje koze rukávce a pustili ju do dvora. Vyparádená koza sa postavila na zadné nohy a začala objedať kríky rastúce na dvore. Práve vtedy vyšiel na dvor starý Ďuriš (profesorov otec). Keď zbadal niekoho vo dvore, bežal roztrasený do vnútra a hovoril svojej žene: „Mati nás z druhého sveta prišli pozrieť. Stoja vonku pri kríku a niečo tam trhajú:“

Ďalšie huncútstva, na ktoré si spomínam, tiež urobili mladí chlapi. Jankovi Basáteje vyložili voz na dom a asi o rok mu vymenili predné kolesá na voze za zadné. Janko naložil plný voz hnoja. Keď zapriahol kravy, zistil, že sa nemôže pohnúť. Hnoj musel z voza znova zhodiť, kolesá vymeniť a niekoľko týždňov vydržať úškrny celej dediny.

Spomienky

Mária Opálená

Z detstva si spomínam hlavne na hry, ktoré sme sa hrávali. Najobľúbenejšie boli karty, ale hrávali sme sa aj na partizánov, indiánov, blchu a schovávačky. Veľa sme ložili po stromoch.

Pamätám si, že jedny prázdniny som trikrát spadla zo stromu a bola som taká dobitá, že som nemohla ani poriadne chodiť. Vtedy som na Ďurišeje záhrade hrala karty s Rudkom Cebákom. Ten bol na tom ešte horšie, lebo mal zlomené obidve ruky. Padol z hrušky, na ktorej sa mu odlomil konár.

Keď sme chodili pásť husi, bolo nás na pasienku aj dvadsať. Starší chlapci chceli fajčiť cigarety. Aby sme ich neprezradili, donútili nás fajčiť tiež. Spomínam si, že nám dali cigaretu Detvu, ktorá nemala filter, a preto bola najlacnejšia. Keďže mi nechutila, potajomky som odtrhávala z nezapáleného konca cigarety... A nepýtajte sa, kto to vtedy v Piadni fajčil. Neprezradím!

Svadba

Dáša Čeledová, rod.Šagátová

V minulosti sa dievčatá vydávali už vo veku 16 rokov. Vydaju nepredchádzalo žiadne dlhé chodenie, ako je to v súčasnosti. Moja babka spomínali, ako si zobrali za manžela dedka. Jeden večer sedeli vedľa seba pod hruškou a rozprávali sa. Babka vtedy povedali dedkovi:

„Idú ma vydať za Joža.“

Dedko sa jej opýtal, či ho chce.

„Nechcem“, povedali babka, „bojím sa, že ma bude bijať.“

Dedko boli chvíľu ticho a nakoniec povedali:

„Tak si zober mňa. Ja budem na teba dobrý.“

Babka súhlasili a o mesiac bola svadba. Dedko boli na babku dobrý a nikdy ju nebili. Žili spolu pekných 76 rokov, až kým nepomreli.

O cirkuse

Deti sa vždy tešili, keď do dediny prišiel kúznik. Pri tej príležitosti bola v starom kultúrnom dome hlava na hlave, nedalo sa tam dobre dýchať. Raz do dediny prišiel kúznik aj s malým cirkusom. Cirkusant mal hada, opičku a – medveďa. Nás deti najviac zaujal

medveď. Medvede vtedy chodili až nad dedinu a driapali slivky, ktoré boli nasadené vedľa cesty. Báli sme sa ich a s rešpektom sme pristupovali ku kletke. Nápis na kletke informoval, že večer bude cirkusant zápasit' s medveďom. Malo to byť vyvrcholenie celého predstavenia. A naozaj bolo, ale také, aké nikto nečakal. Cirkusant priviedol medveďa a pri zápase mal nad ním vyhrať. Nevedel však, že sečianski chlapi medveďa v kletke poriadne vydráždili. Medveď zareval, chytil milého cirkusanta a tresol ho o pódium. Všetci sme sa naľakali a rýchlo sme vybehli z kultúrneho domu. Ešte dlho sme hovorili:
„To bol ale cirkus!“

Zábava

Ondrej Martinec

Mladí ľudia do 18 rokov nemali na zábavách, ale ani v krčme, čo robiť. Ak by sa tam objavil nejaký chlapec, starší ho vždy odtiaľ vyviedli von. Spomínam si na jednu zábavu v starom kultúrnom dome. My, chlapi, sme postávali pod oknom a so závisťou sme pozerali na baviaci sa zvyšok dediny. Hnevali sme sa, že nemôžeme aj my byť súčasťou kultúrneho diania v dedine. Neviem komu skrsol v hlave plán. Podarilo sa nám prešmyknúť až k muzikantom a Ferkovi Paprancovi sme prebehli slák slaninou. Ferko chytil husle a chcel začať hrať. Husličky natreté slaninou ale mlčali. Hneď každého napadlo, čo sa stalo. Vtedy si niekto spomenul, že okolo muziky sa motali mladší chlapi. Miško Duchoň sa s výkrikom:
„Ja som odbojár, ja ich chytím,“ rozbehol za nami.
Naháňal nás po celej dedine, ale nechytí nás.

Manželia

Ondrej Martinec

„Samota je zlá“, sťažovala sa mi Rendečka, keď som jej bol pomáhať pri oprave domu.

„Človek sa nemá ani s kým porozprávať. Nepoznáš nejakého vdovca?“

Nepoznal som, a tak rozhovor pokračoval o iných veciach. Odišiel som preč a na rozhovor som zabudol.

Prešiel mesiac, dva a mňa poslali do roboty na Belú. Išiel som sa trochu osviežiť do krčmy, keď si ku mne prisadol starší pán. Rozprávali sme sa a reč prišla na to, kto je kto. Post'ažoval sa mi, že je vdovec a že mu je samému smutno. Zrazu sa ma opýtal:

„Nie je u vás nejaká šikovná vdovica?“

Spomenul som si na rozhovor spred niekoľkých mesiacov .

„A veruže je jedna taká. Ak chcete, som tu na Tatry, zaveziem vás k nej.“

Naložil som starého pána do Tatry a zaviezol som ho do Seče. Hneď si padli do oka a o niekoľko mesiacov bola svadba. S Rendečky sa stala pani Gážiková.

Manželia Gážikovi hovorili, že im je spolu dobre. Môžem to potvrdiť. Keď som išiel okolo ich domu, vždy ma Gážik zavolať dnu. Otvoril skriňu naplnenú tuzexovými štokmi, nalial mi a povedal:
„To máš za to, že si mi našiel dobrú ženu.“

Prezývka

Ján Petriska

Ešte ako chlapec som pomáhal na stavbe. Bývali sme v Rudne. Do Seče som chodil často, ale starších ľudí som po mene nepoznal. Murári ma poslali, aby som od Trnku doniesol kelňu a kladivo. Prišiel som za ním a povedal som:

„Pán Trnka, máte murárom poslať kelňu.“

Zobral som ju a v tom som si spomenul, že som zabudol na kladivo.

„Pán Trnka, zabudol som na kladivo.“

Pán Trnka sa na mňa pozrel a zahučal:

„Aký som ti ja pán Trnka. Ak ti jednu je..em, hneď budeš vedieť, ako sa volám!“

Nechápavo som sa pozrel a ponáhľal som sa preč. Všetci, čo to počuli, sa rozosmiali. Darmo, Ľudvíka Rendeka nemohli všetci volať Trnka!

Kukuk

Anna Pánisová

V dedine malo veľa ľudí prezývky. Niektorí podľa mena, niektorí podľa záľub. Niektorí boli na svoje prezývky hrdí, niektorí ich brali ako súčasť mena, iní sa pre ne hnevali. Kutlíšku sme volali Kukučka. Tak ako kukučka prelietava z miesta na miesto, ona stále cestovala z dediny do dediny. A keďže žena bola Kukučka, jej muž bol Kukuk. Prezývka ho vždy rozjedovala.

Raz išiel z hory, s kárickou plnou dreva. My sme sa hrali na povale a okolo bola kričina. Jano ho zbadal z otvoru na stene a ticho povedal: „Kukuk ide.“

A nám nebolo viac treba. Postavili sme sa tak, aby nás nebolo vidieť a začali sme kukať. Keď to Kukuk začul, zobral papek z káricky, zdvihol ho nad hlavu a začal kričať:

„Otca vášho, keď vás chytím, potom vám ukážem, aký som ja Kukuk!“

Vtedy nikoho nechtyl a neskôr asi tiež nie. Keď zvonil umieráčik a ľudia sa pýtali, kto zomrel, odpoveď bola: „Kukuk.“

Nákup

Anna Pánisová

Vpredu starého obchodu bola malá predajňa, na boku malý úzky sklad na pivo a malinovku a vzadu väčší sklad na ostatný tovar. V predajni boli najčastejšie predávané potraviny, v sklade tie, ktoré ľudia kupovali len občas a tiež nedostatkový tovar.

Raz som deťom kupovala lepidlo Kanagón. Vedúci Jožo Výškrabka mi povedal:

„Počkaj, idem ho zobrať do skladu.“

V tej chvíli boli v obchode aj babky Kukučka a Patreje. Počuli neznáme slovo kanagón a čarovné slovo sklad. Mysleli si, že je to nejaký vzácny nedostatkový tovar, a tak zakričali: „Jožko, tak dones aj nám ten ka...ka ...kanón!“

Ryžová polievka

Július Papranec

Keď som bol malý chlapček, mal som veľmi rád rajsovú mäsovú polievku. Ak sa ma niekto opýtal, čo som jedol, vždy som odpovedal: „Rajsovú mäsovú polievku.“ Svákovi Homolovi sa to páčilo. Vždy, keď ma stretli, pýtali sa, čo som jedol. Ja som im vždy rovnako odpovedal - rajsovú mäsovú polievku. Aj keď mi ich otázka postupom času začala ísť na nervy, vždy som im slušne odpovedal .

V jedno popoludnie som sa hral na potoku pred domom, keď som videl, ako sváko ženúc kravy prichádzajú ku mne. Bol som nejaký nahneváný a ani neviem prečo, vykrikol som sám od seba:

„Ho... som jedol, nie rajsovú mäsovú!“

Sváko sa rozosmiali a nikdy viac sa ma na jedlo nepýtali.

Rajs

Július Papranec

V dedine sa používalo veľa slov, ktoré mali základ v iných jazykoch. Na pomenovanie ryže sa používal nemecký výraz rajs.

Raz babka Vyzdákeje poslali strýca Tomáša do obchodu, aby kúpil kilo rajsu. Strýco, vtedy ešte malý chlapec, prišiel do obchodu na nákup. Obchodník si chcel pošpásovať a malému Tomášovi povedal: „Rajs nemáme, iba ryžu.“

Keď strýco prišiel domov, mamu mu dala buchnúť a vysvetlenie:

„Ty somár, však je to to istô.“

Odvtedy Tomáš aj bez jazykovej školy vedel, že ryža a sečiansky rajs je to istô.

Front

Július Papranec

Vo front sa u ľudí vždy spájalo s vojnou. Môj dedko - veľký srandista, si ho spojili s niečím úplne iným. Raz, keď počúvali predpoveď počasia, vybrali sa za švagrom Dušanom a hovorili mu: „Dušan môj, zle je. Z východu sa k nám blíži studený front.“

Figurína

Mária Cebáková, rod. Paprancová

Návšteva mesta bola pre deti zo Seče mimoriadne vzácna udalosť a každý sa tým chválil. Raz mama zobrala do Prievidze môjho brata Fera. Ferko každého pozdravil tak, ako ho to doma učili a ako bolo na dedine zvykom. Keďže nikdy v živote nevidel figurínu, prišiel v obchode k nej a pekne ju pozdravil:

„Pochválen buď Ježiš Kristus.“

Keď mu neodpovedala, prišiel za mamou, potiahol ju za sukňu a žaloval sa:

„Tá teta ma neodzdravila.“

Škola

Mária Cebáková, rod. Paprancová

V dedine bola jedna malá škola, v ktorej sa učili všetci žiaci. Vyučovanie prebiehalo doobeda aj poobede. Bola tu veľká chudoba. Deti museli bežne pásť kravy a pomáhať pri poľnohospodárskych prácach, lebo chlapi pracovali na robotách na dolniakoch, ale aj v zahraničí. Stalo sa, že brat Fero a Tóno mali byť naraz v škole – buď doobeda, alebo poobede. Aby mohli pásť kravy jeden doobeda a druhý poobede, išla mama za učiteľom a prosila ho:

„Pán učiteľ, prosím vás, nechajte jedného z nich prepadnúť, aby mi mal kto kravy pásť.“

Diviaky

Mária Cebáková, rod. Paprancová

Ľudia žili hlavne z toho, čo si dopestovali na poli. Preto si úrodu strážili ako oko v hlave. Keďže sme podhorská dedina, často robili na poliach neplechu diviaky. Jeden rok začali na Podháji ryť, a tak Zuzka Homoleje s mužom išli diviaky plašiť. Ráno, keď sa vracali zo stráženia, sa ich Vargeje pýtali:

„Ako sa vám vodilo?“

Zuzka hodili rukou a odpovedali:

„Ale, kmotrík môj. Len sme sa s mojím starým vyhúkali, vyhúkali a išli sme domov.“

Peniaze

Anna Mederová – Dobiška

Máloktorý chlap v dedine bol doma, pretože v Seči, ani v okolí, nebola možnosť zarobiť peniaze. Preto, niektorí aj s rodinami, odišli do Rakúska, Francie. Svokrov otec boli v Amerike. Nevedeli reč a peniaze im pán ukladal do banky. Keď išli domov, pán im peniaze vyplatil. Bolo ich pol vreca. Dedko nikomu nič nepovedali a spolu s oblečením ich šifom (loďou) poslali domov. Najskôr prišli domov dedko a asi po týždni prišli na stanicu do Novák vrecia. Dedko povedali žene:

„Zober si plachtu a pod' so mnou, ideme pre tie vrecia.“

Išli peši do Novák a domov na pleciach v žihľavovom vreci si niesli celý svoj majetok. Keď prišli domov, dedko vysypali vrece. Babka, hoci nepoznali hodnotu dolárov, zhíkli a skoro zamdleli. Dedko potom peniaze rozdelili pre svojich šesť detí, ktoré si za ne kúpili polia a postavili pajty. Časť peňazí, ktoré si odložili pre seba, im neskôr niekto ukradol.

Vojna

Anna Mederová – Dobiška

Aj keď som šesťdesiat rokov života prežila v Seči, pochádzam z Nitrianskeho Rudna. Tam som prežila aj druhú svetovú vojnu.

Moja stryná mali syna, ktorý išiel na roboty do Francúzska a tam si zobral za ženu židovku. Keď prišli na Slovensko, nikomu to neprezradili, lebo by ju zobrali do koncentračného tábora. Jej mladý muž musel narukovať do vojny, kde ho zabili a bol pochovaný v spoločnom hrobe na cintoríne. Po vojne ho exhumovali a spopolnili. Popol nechali v márnici a vdovy sa tam chodili modliť.

Stalo sa, že niekoľko dní veľmi pršalo. Mladá vdova sa chcela ísť modliť do márnice, ale stryná jej povedali:

„Ale Marka, kde by si išla v takom nečase. Dáme niečo susedeje slúžke, nech nám popol donesie domov.“

Susedova slúžka sľúbila, že popol donesie, ale ani jej sa nechcelo zmoknúť. Preto nabrala popol, ktorý mali vo vedre pri peci, vyhodila z neho škрупiny z vajec, dala ho do pohára a odniesla susedom.

Mladá vdova zobrala popol, poutierala si slzy a začala presypať popol medzi prstami. Pritom natrafila na malé kúsky škрупín. Pozrela na svokru a smutným hlasom česko – slovensky povedala:

„Tolik let som s ním žila a já nevedela, že má na vejcích škрупánek.“

Požiar

Anna Mederová – Dobiška

Ženy, ktorým chlapi chodili do krčmy, často hovorili:

„Bodaj by do tej krčmy hrom udrel!“

Počas jednej búrky sa im sen splnil. Vreckeje krčmu zasiahol blesk. Keď som to zbadala, bežala som do Rendekov pre kľúče od strekárne (požiarna zbrojnica), ktorá stála na terajšej zástavke autobusu. Najskôr ma vysmiali, že v takom daždi predsa nemôže nič horieť, ale nakoniec mi kľúče dali. Magda Ďurišeje, Štefina Šagáteje a ja sme ťahali strekáč zo strekárne. Medzitým sme boli zvonieť.

Zvonenie sa líšilo podľa toho, aká udalosť sa stala. Keď zomrela žena, zvonilo sa trikrát, keď zomrel muž, tak štyrikrát. Ľudia počuli bim – bim – bim a potom sa urobila väčšia medzera. Pri nejakej inej udalosti sa zvonilo neprerušovane.

A tak sme zvonili a ľudia sa začali zbíchať na pomoc. Hasili väčšinou ženy, lebo chlapi boli vtedy na robotách na Dolniakoch. Báli sme sa, aby blesk nezapálil aj strekárňu, lebo mala vežičku, do ktorej hasiči natáhovali hadice, aby sa usušili. Vtedy v nej bola schovaná mláťačka na mlátenie obilia. Vartáši, strážiaci nevymlátené obilie, našťastie nič hasiť nemuseli. A my, ženy, keď sme prišli unavené z hasenia domov, sme si mrmlali pod nos:

„Pane Bože, my sme to vážne nemysleli.“

O Vilovi

Za socializmu nebolo na niektorých pracovných miestach veľké pracovné nasadenie. Toleroval sa aj alkohol v práci. Vždy sa v živote našlo niečo pekné, čo bolo treba osláviť.

Vilo Minár si rád vypil. V Jednote robil pomocného murára. V ten deň jeho partia musela zažiť niečo mimoriadne pekné, lebo oslava začala hneď po príchode do práce. Alkohol sa vypilo viac ako obvykle. Pridelenú prácu ale bolo treba urobiť, a tak riadne posilnení alkoholom išli zamurovať okno. Zamurovali rám, ale keď chceli nasadiť krídlo, to spadlo a sklo sa rozbilo. Pokúsili sa nasadiť druhé krídlo, ale aj to im vypadlo a tiež sa rozbilo.

„Jeb... na to,“ povedal Vilo, „zajtra to tam nasadíme.“

Na druhý deň, keď s čistou hlavou prišli do práce, zistili dôvod. Rám okna bol nasadený – naopak. Majstri rám vybúrali a na druhý pokus ho nasadili správne. A Vilo mal pre svojich kamarátov o jednu zaujímavú príhodu viac.

Modlitba

Májový dáždik bol v ten rok mimoriadne prajný a trávy narástli vysoké až po pás. Kosačky vtedy ešte neboli a kosenie kosou bolo namáhavé.

Vilo išiel kosiť úzky pás ich prielohu. Keď mal pokosený malý kúsok, zišiel do trávy, kľakol si na kolená a začal niečo kričať. Všetci okolo spozorneli a chceli ho ísť ratovať. Potom sa ale nahlas rozosmiali. Neveriaci Vilo kľáčiak na kolenách zdvihol ruky k nebesiam a nahlas, aby to Pán Boh počul, prosil:

„Pane Bože, nech sa to pokosí. Pane Bože, nech sa to pokosí.“

Potom vstal a išiel sa „modliť“ do krčmy. Pán Boh ho vyslyšal a poslal mu na pomoc pracovitú mamu a príbuzných.

O žiarlivom manželovi

Môj muž bol veľmi žiarlivý. Cudzí muži na mňa nemohli ani pozrieť, pomôcť mi, alebo sa so mnou dlhšie rozprávať. Vždy mi potom robil výčitky a rozprával, že sa radšej obesí, ako by som mu mala byť neverná. Potom zobral špagát a išiel do záhrady. Bežala som za ním a prosila som ho, nech sa neobesí. Takéto scény sa pravidelne opakovali a ja som pravidelne za ním utekala až do Lipín. Jeden raz, všade bolo veľa roboty, som znova za ním bežala. Na Zábrusní sa ale niečo vo mne zlomilo a unavená som zakričala:

„No, keď už toľko chceš, tak sa obes!“

Otočila som sa a išla som domov. Môj muž zastavil, neveriacky sa na mňa pozrel a vrátil sa domov. Zo žiarlivosti sa síce nikdy nevylicil, ale slová „obesím sa“ nikdy v živote nevyriekol.

O požiaroch

Pásol som kravy na lazoch, keď som zbadal, že sa blíži búrka. Ponáhľal som sa z paše domov, lebo búrka silnela a vonku nebolo takmer vidieť. Ako som prichádzal do dediny, začul som ohromnú ranu. Cez dedinu sa valil horúci guľový blesk, ktorý zasiahol Vreckeje krčmu. Tá začala horieť. Dedinou sa ozýval hlas zvonu, ktorý zvolával všetkých na hasenie. Krčmu sa nepodarilo zachrániť a všetko v nej zhorelo. Poistovňa celú škodu nahradila. Ľudia ešte dlho spomínali na túto udalosť. Vždy pri tom fajčili cigarety a popíjali pálenku, ktoré akože tiež zhoreli pri požiari.

Tento požiar nebol jediný, ktorý spôsobil blesk. Zaujímavé je, že všetky zásahy bleskom boli na rovnnej ulici vedľa kaplnky. Blesk udel aj do domu Jána Sobotu. Počas búrky sedeli so ženou v kuchyni, keď začuli silnú ranu.

„Asi nám udrelo do domu“ povedala Ozečka svojmu mužovi, „poďme sa pozrieť.“ Keď vyšli na povalu, na sene zbadali malý ohníček. Rýchlo bežali pre vedro s vodou, aby požiar uhasili. Vyšplechli vedro vody na seno a to nemali robiť. Povala, nabitá elektrinou, spolu s vodou spôsobili, že Jano „zasial oheň.“ Zhorela im celá povala. Na pomoc im prišlo veľa ľudí, ktorí pomáhali pri hasení. Prišli ale aj dvaja takí, čo využili zmätok pri požiari na vlastné obohatenie.

Studený guľový blesk udel aj do domu Antona Papranca. Niekoľko dní bolo veľmi teplo, a tak blížiaci sa búrka sľubovala príjemné ochladenie. Pani domu otvorila všetky dvere a okná, aby prúdiaci vzduch ochladil prehriate priestory domu. O chvíľu veľmi zahrnelo, niečo vbehlo do vnútra, ozvala sa ohlušujúca rana, po ktorej zostalo ticho. Anička sa bála ísť pozrieť, čo sa stalo. Vybehla pred dom, kde práve zastal autobus. Poprosila chlapov, vychádzajúcich z autobusu, aby sa išli s ňou pozrieť do domu. Keď

prišli do spálne, zbadali v rohu veľkú dieru. Urobil ju guľový blesk, ktorý ale našťastie nič nezapálil.

Bratislava

Zora Pánisová

Keď som mala 17 rokov, išla som na roboty do Bratislavy. Spolu s ďalšími tromi dievkami z doliny sme robili u Bulhara na poli, kde sme pestovali zeleninu. Gazda mal kobyľu Evu. Raz mi kázal, aby som zaviezla zeleninu na trh. Ako dievka z malej dediny som nepoznala predpisy. Keď som sa vracala domov, neukázala som, že zabočujem a vtedy sa to stalo. Pekné čierne auto Tatra 603 do mňa skoro narazilo a vybehlo na trať, ktorá išla vedľa cesty. Eva sa splašila, odtrhla sa od voza a ušla na neďalekú vojenskú posádku. Voz išiel zotrvačnosťou ďalej a narazil do auta. Z auta vybehol pán minister v obleku a zanaďoval:

„Bábo jedna mizerná.“

Keď zistil, kde pracujem, prišiel za gazdom a pýtal si 500 korún na opravu. Gazda mu povedal, nech to dá opraviť, že to za mňa zaplatí, ale minister sa viac neukázal.

Evu nám doviedli vojaci. Poznali nás, lebo vždy, keď išli okolo, chválili náš spev. Aj gazda mi odpustil. Keď som ho po niekoľkých rokoch išla pozrieť, gazdiná ma srdečne privítala a na rozlúčku mi dala 100 korún pre deti na šaty. Všetko dobre dopadlo a ja som sa stala prvou sečianskou „šoférkou“, ktorá mala dopravnú nehodu.

Chudoba

Zora Pánisová

Otec túžili po chlapcovi, ale doma nás bolo osem dievčienec. Mame sa narodili aj dvaja chlapci, ale tí umreli ešte veľmi malí. Obidvaja bratia boli z dvojčiek. Keď sa narodili, otec hovorili mame: „Kým radšej chlapca, nech radšej ten prežije.“

Aj taká bola doba.

Spomienky

Zora Pánisová

Keď sme boli mladí, dedina žila družnejšie ako dnes. Dievčence driapali perie, chlapci vedľa nich sedeli a pomáhali im driapať veľké brká. Pritom vymýšľali rôzne huncútstva. Raz Tunčekovi vyniesli kozu na povalu. Koza na povale skákala, buchotala a domáci sa išli pominúť od strachu. Mysleli si, že ich straší.

Pri pradení a driapaní peria sme nacvičovali divadlo a estrády. Pamätám si na zvlášť úspešnú hru „Perlička“, v ktorej hralo osem mužov a jedna žena. Nás bolo osem žien a jeden chlap. Museli sme sa obliecť za chlapov, čo samo o sebe vyvolávalo salvy smiechu. S touto komédiou sme vystupovali aj v Kostolnej Vsi. Zo mňa sa stala slávna maďarská speváčka Katy Kovacz. Dodnes si pamätám maďarský text piesne, ale tiež dodnes neviem, čo znamená.

Jačmeň

Homola – z magnetofónovej nahrávky z roku 1985

Jeden deň strašne pršalo. Jožo Pánis Vyzdákeje ma zavolať, aby sme išli pásť na urbársku lúku do Podlazia. Pásť dobytok tam bolo vtedy zakázané, lebo sa mala kosiť. Zavolali sme aj Joža Mikuláša a Joža Kováčeje a išli sme pásť. Boli sme tam len chvíľu, keď prišiel urbársky gazda – otec Vinca Mináreje. Keď nás zbadal, povedal, že nás nahlási žandárom. My sme ho prosili, nech sa s nami pokoná, že škodu nahradíme, ale on nechcel. Tak sme sa dohodli, že sa mu pomstíme. V noci za tmy sme mu potajomky pokosili ešte zelený jačmeň.

Ráno naši rodičia išli za gazdom. Prosili ho, aby si to rozmyslel, aby nás nenahlásil. Zobrali mu aj liter pálenky. Gazda nakoniec ustúpil a dohodli sa, že zaplatíme škodu 10 korún od kusa dobytky. Už si pripíjajú na pokonávku, keď v tom pribehla gazdova žena a bedákala:

„Pod' sa pozrieť na tú škodu. Nieкто nám v Piadni jačmeň pokosil!“
Gazda zavolať žandárov a začali vyšetrovať. Dlhو behali okolo poľa a našli stopy. Jeden obtlačok bol taký, na ktorom bol zakrivený palec. Žandári nás zobrali na úrad. Na úrade nám kázali vyzuť krpce. My sme sa vyzuli, ale tak nám smrdeli nohy, že richtár povedal žandárom:

„Páni žandári, takto sa nedá úradovať!“

A tak nás poslali von a tam zisťovali obtlačky nôh. Vtedy nič nezistili, ale hneď na druhý deň vedeli, že stopa so zakriveným palcom je Mikulášova. Pohrozili mu, že ak sa neprizná, zoberú ho do Nitry, kde mu urobia obtlačky. Jožo sa naľakal a priznal sa. Postupne sme sa priznali všetci. Keď sa žandári dozvedeli všetky mená, postúpili náš prípad na súd.

Pretože sme jačmeň kosili po tme, nevideli sme hranice. Rendekeje mali vedľa Minárovcov tiež zasiaty jačmeň, a tak sme pokosili aj kúsok susedného poľa. Zistili sme to až pri svetle. Rendekeje jačmeň pokosil ich zať! Povedal nám, že ak ho svokrovi neprezradíme a zoberieme vinu na seba, dá nám 1000 korún. Sľúbili sme mu to a sľub sme dodržali. Keď Rendeke prišli za nami, aby sme sa pokonali, zať a sme neprezradili.

Nakoniec sme sa pokonali aj s Minárom. Pokonávka bola jedno vrece jačmeňa. Jačmeň sme ale nemali. Mal ho jedine – Minár. Zobrali sme vrece a v noci sme mu jačmeň ukradli zo štrichu. Na druhý deň sme mu ho doniesli a boli sme pokonaní. Do konca života nevedel, koho bol ten jačmeň!

Keďže Minár zavolať žandárov, museli sme ísť na súd. Pred sudcom sme povedali, že sme sa už pokonali. Sudca sa pýtal Minára, aký trest pre nás chce. Minár povedal:

„Pán sudca, my sme sa už pokonali. Nech ale tu prisahajú, že nikdy nikomu žiadnu škodu neurobia.“

Prisahať sme nechceli, lebo niekedy sa škoda urobí aj nechtiac! A tak sme zaplatili každý po dvadsať korún. Po súde sme všetci spoločne išli do krčmy spláchnuť staré hriechy. Koľko pálenky na spláchnutie

sme vtedy vypili si už nepamätám, lebo pálenka mi spláchla aj pamäť.

Vtáčik

Mária Pánisová

Do Seče som sa vydala z Nevidzian. Trvalo mi určitý čas, kým som spoznala väčšinu ľudí. Prezývky ľudí som vôbec nepoznala.

V jedno ráno si vystrájala syna Peťka do škôlky. Bol malý, vedel vtedy málo slov.

Cestou sme sa viackrát zastavili a ja som odpovedala na jeho všetečné otázky. Keď sme prechádzali okolo Kutlišov, zostal stáť a pozeral sa na ich malý domček. Vo vetracích otvoroch domu zbadal vtáčika. Upozornil ma:

„Aha, maminka, ku..ku..kukučka.“

A to nemal povedať! Pani Kutlišová, ktorá práve vychádzala von z domu, začala kričať a nadávať mi. Nechápala som, čo sa stalo. Až keď som rozprávala túto príhodu doma, dozvedela som sa, že pani Kutlišovú prezývajú -kukučka.

Nos

Mária Pánisová

Tento príbeh mi rozprávali moja svokra Veronika. Je z čias, keď boli ešte dievka a po večeroch chodili driapať perie. Dievky driapali, ale mládenci prišli za nimi a volali ich von. Ich mamy chceli, aby pokračovali v driapaní, a tak zamkli dvere. Chlapci sa nemohli dostať dnu a dievčatá von. Najedovaní mládenci chceli ženám ukázať, že sa im to nepáči. Neviem, koho to napadlo, ale jeden z nich si dal dole gate a natlačil svoje prirodzenie na sklo.

Dievčatá sa potichu rozchichotali, mamy zalomili rukami, babky sa chytili od údivu za ústa. Len jedna tetka, ktorá dobre nevidela, sa ostatných opýtala:

„A ktorý to je, s tým dlhým nosom?“

Bazén

Jozef Chovanec - Pepo

Pochádzam od Trnavy, ale dlhý čas som žil v Čechách. Keď som sa prisťahoval do Seče, mal som malé deti. Rozhodol som sa postaviť im bazén. Začal som kopať, ale práca mi nešla od ruky. Zem bola veľmi tvrdá, a tak ma napadlo – napustím do jamy vodu, aby pôda nasiakla. Neuvedomil som si, že nie som v Trnave, ale v Seči. Na druhý deň som prišiel k jame a voda tam bola tak, ako som ju napustil.

„Počkám ešte dňa“, povedal som svojej žene. Čakal som deň a ešte deň, ale voda nevsiakla. A tak som zobral čerpadlo a vedro a vytiahol som vodu von. Potom som rýľom vyhadzoval nasiaknutú červenicu z jamy. Dorobil som sa ako „kón“.

Bazén som dokončil, ale deti sa v ňom v tom roku nekúpali. Vo vodovode nebola voda.

Veľká noc

Jozef Sobota – Jožko

Po veľkonočnej zábave sme išli kúpať dievčence. Začali sme u Gizelky Cebákovej, ale tá nebola doma. Odišla ku kamarátke do Bartov. Bola tam, ale spolu s Marienkou nás vypreli. Nechceli ísť von, a tak sme na ne išli s figľom. Nahlas, aby nás vo vnútri počuli, sme povedali:

„Vypáčíme dvere.“

Kamaráti zobrali drevo a začali trochu nadvihovať dvere. Ja som zobral starý kus polena a začal som ho lámať na kolene. Ozvalo sa slabé praskanie.

„Už sa lámu“, zakričali kamaráti a ja som začal lámať ostošesť. Praskanie nevydržali nervy Marienkinej mamy a dvere nám rýchlo otvorila.

Marienka s Gizelkou boli schované za kredencom.

„Podťe von,“ prehovárali sme ich, ale oni o tom nechceli ani počuť. Zbadal som štokrlík a chcel som sa naň postaviť a oblievať dievky zhora. Kmotra Anička, Mariškina mama, bedákali:

„Ťažký si, dolámeš ten štokrlík!“

„Nech idú von, potom nedolámem,“ povedal som odhodlane. To už bolo priveľa aj na kmotru Aničku, a tak zavelila:

„Mariena, Gizela, už aj von!“

Dievkam nič iné neostalo, len mamu poslúchnuť. Vyoblievali sme ich do sýtosti vedrami. Nakoniec nás pohostili ako sa patrí. Len mama Anička nechápala, prečo sú dvere celé, keď tak veľmi praskali.

Oblúbená hodina

Jozef Sobota – Jožko

Keď som bol malý chlapec, rád som chodil na náboženstvo. Jeden raz nemal kto pást' kravy. Dedko chceli, aby som išiel ja, a preto ma nechceli pustiť na náboženstvo. Nechcel som ich poslúchnuť, a tak ma začali biť. Ušiel som im a bežal som do školy. Na hodinu náboženstva som prišiel neskoro. Pán farár Látečka ma zavolali k sebe a vylátali ma za neskorý príchod.

Za jednu hodinu náboženstva som tak dostal dve bitky.

Znárodňovanie

Jozef Sobota – Jožko

Dedko boli v dedine veľký gazda. Keď začalo znárodňovanie a zakladanie družstiev, nechceli sa vzdať majetkov a podpísať prihlášku do družstva. Raz, keď išli odovzdávať kontingent do Rudna, zastavili ich tajní žandári z Prievidze. Naložili ich do auta a zaviezli do väznice v Nitre a neskôr do Ilavy. Nútili ich, aby podpísali, že povedali niečo na komunistov. Dedko im vzdorovali a povedali:

„Robte so mnou, ako s Jánošíkom robili, ale ja to nepodpíšem, ja som to nepovedal.“

Po troch mesiacoch sa vrátili domov. Po príchode sme ich hneď nepoznali. Pred zatknutím mali tmavé vlasy. Domov prišiel ostarnutý šedivý muž s vybitým zubom.

Príbuzní

Oľga Szarková – Paprancová

Naša dedinka je malá a žilo tu len niekoľko rodín. Ľudia boli zviazaní buď pokrvným, alebo cirkevným putom.

Keď som sa vydala, chcela som môjmu manželovi ukázať dedinu. Prechádzali sme sa a ja som s každým prehodila pár slov. Po peknom víkende sme sa vrátili na dolniaky ku svokrovcom, u ktorých sme vtedy bývali. Svokra sa pýtala môjho manžela:

„A čo, Igor, už v tej Seči aj niekoho poznáš?“

„Áno, mama,“ povedal môj muž, „Všetkých. Každého, koho sme stretli, bol buď strýc, krstný otec, alebo krstná mama.“

Strašiak

Oľga Szarková – Paprancová

Po dlhých dažďoch konečne vyšlo slniečko. Ľudia sa vybrali na pole pracovať a to isté sme urobili my. Za súmraku sme sa poberali domov. Išli sme po poľnej ceste, keď otec zakričal:

„Pán Boh pomáhaj, kmotrička!“

Pozerala som sa okolo, ale žiadnu kmotričku som nevidela. Zrazu som pozrela na pole krstnej mamy a vtedy mi to došlo. Otec zdravil strašiaka! S mamou sme sa rozchichotali a smiali sme sa celou cestou domov. Otec sa na nás nahneval, ale neskôr aj on veselo spomínal na pekného strašiaka.

Z poľovníckej kapsy

Poľovníctvo je pekný koníček spojený nielen s prírodou, ale aj s veľkým počtom brigád. V jednu sobotu sme mali naplánovanú stavbu poľovníckeho posedu. Práca nám išla od ruky, len Jožo sa stále obzeral a behal po hore. Keď sme sa ho opýtali, čo hľadá, odpovedal:

„Hľadáť dobrú zem, žena chce sadiť muškáty.“

Znova sa zobral preč a my sme pokračovali v práci. Vtom niekto z nás dostal nápad:

„Pomôžeme mu.“

Zobrali sme igelitové vrece, nabrali sme zem, uviazali sme ho a zavolali sme na Joža.

Jožo bol šťastný, že sme mu pomohli, a tak sme dokončili posed aj s jeho pomocou.

Po príchode domov zavolať ženu, aby sa išla pozrieť na kvalitnú horskú rašelinu. Vysypal vrece a stalo sa niečo neočakávané. Malé kúsočky zeme sa rozprchlí na všetky strany. Poľovníci dali Jožovi do vreca - mravenisko.

Deň detí

Každoročné popoludnie, konané pri príležitosti Medzinárodného dňa detí, v tom roku organizovali poľovníci. V Brusnej, vedľa potoka, pripravili pre deti nielen tradičné súťažné disciplíny- preťahovanie lanom, beh vo vreci, hádzanie na cieľ, ale aj streľbu zo vzduchovky, spoznávanie lesných zvierat. Samozrejme k tomu patrila aj opekačka a rozprávanie poľovníckych príbehov. Oslava sviatku detí sa vydarila, k čomu prispelo aj pekné horúce počasie.

Keď sa podujatie blížilo ku koncu, Tomáš Papranec vytiahol pekné lízanky a s vážnou tvárou povedal:

„Kto skočí do potoka, dostane lízatko.“

Rozblázneným deťom nebolo treba dvakrát hovoriť. Ako malé káčatká sa rozbehli k potoku a skočili do osviežujúcej vody. Darmo na ne mamy volali, nič nepomohlo.

Po splnení skúšky odvahy im Tomáš slávnostne odovzdal lízanky ako odmenu za statočnosť. Touto súťažnou disciplínou sa deň detí skončil a detičky sa v čvachtajúcich topánkach pobrali domov.

Rozbité okno

Blažena Petrisková, rod. Sobotová

Pred niekoľkými desiatkami rokov neboli v každom dome televízory. Miesto toho sa ľudia stretávali a rozprávali si príbehy. Zaujímavý príbeh mi rozprávali dedko z čias, keď boli ešte malý chlapec.

Jedno popoludnie sa spolu s ostatnými deťmi naháňali okolo starého kultúrneho domu. Niektorí z chlapcov hodil kameň tak nešťastne, že rozbil okno. Keďže sa nikto nechcel priznať, richtár zavolať žandárov. Prišli starí maďarskí žandári, ktorí už svojím výzorom vzbudzovali rešpekt. Ich pušky boli ťažké a na pažbe mali kovové zakončenie.

Zavolali všetky deti zúčastnené na naháňačke a začalo sa vyšetrovanie. Deti sa nepriznali, a tak žandári zvolili inú vyšetrovaciu metódu. Postavili ich do radu a začali pristupovať od jedného k druhému.

„Rozbil si okno?“ zahrmel hlas žandára priamo do detskej tváre.

Keď dieťa povedala nie, žandár mu pustil ťažkú pušku kovovou pažbou na nohu. Z pomliaždených prstov detí často začala tiecť krv. Všetci sa rozplakali. Keď žandár prišiel k dedkovi, ten so strachom povedali:

„Ja som to okno nerozbil, ale ja takú bolesť neznesiem, tak sa radšej priznávam.“

Žandárovi sa takéto priznanie nepáčilo a aj dedkove prsty sa sfarbili do červena.

Napriek tejto vyšetrovacej metóde vinníka nezistili. Ved' kto by sa aj priznal! Okrem peňazí zaplatených za okno by vinníka čakala ešte ďalšia bitka od rodičov.

Strach, bolesť, peniaze – to by bola naozaj privysoká cena za jedno rozbité okno!

Zábava

Jarmila Hrdá

Soboty našej mladosti boli spojené so zábavami. Na tancovačky sme chodili nielen v Seči, ale aj po okolitých dedinách. Často sa stávalo, že mládenci sa medzi sebou pobili. Bolo to hlavne vtedy, keď chlapci pokukovali po dievčatách z inej dediny, ale niekedy sa bitka strhla úplne bezdôvodne.

Po jednej zábave v Dlžíne sa pri našom odchode strhla bitka. Do seba sa pustili Sečanci s Dlžíňancami. Vždy sa medzi sebou bili len chlapci, ale ten deň bol výnimkou. Milka Adamcová bola nejako bojovne naladená, a tak sa vrhla na pomoc Sečancom. Jej boj trval iba krátko. Už pri prvom údere sa jej zaiskrilo pred očami, nechápavo sa pozrela a zviezla sa na zem. Hneď sme ju bežali ratovať. Našťastie, sa jej nič vážne nestalo a domov sa vrátila po svojich.

Do dnešného dňa nikto z nás nepochopil, prečo to Milka urobila a nechápe to ani ona sama. Ale obraz bojujúcej Milky v nás dodnes vyvoláva pekné spomienky na našu mladosť.

Príbeh s hviezdíčkou *

Kúpila som si knihu Žila som s Picassom. V zime som knihy najradšej čítala u dedka a babky na peci. A tak som zobrala knihu a išla som k nim. Hneď ako som prišla, babka ma poslala do komory. Položila som knihu na stôl a išla som im pomôcť. Dedko, ktorý už zle videli, sedeli pri stole. Zrazu som ich začula rozhorčene nadávať:

„Všeličo som už čítau, ale aby niegdo napísau - Žila som, pi.. som, - to som ešte nepočuv!“

Prezývky

Ľudia si oddávna dávali prezývky. Tie nielenže označovali konkrétneho človeka, ale skrývali v sebe aj určitý význam. Predstavovali slová z bežného jazyka a okrem vlastností svojich nositeľov mohli odkazovať na nejaký ich čin, prípadne boli spojené s výzorom človeka alebo jeho záľubami. Dôležité boli aj v prípadoch, keď v dedine žilo viacero nositeľov jedného mena. Niektoré prezývky pretrvali len krátko, iné sa dedili z pokolenia na pokolenie.

Jednotka, Devina: v Dedine bývali dvaja chlapi s rovnakým menom. Robili spolu na Štátnom majetku. Aby si ich nemýlili, pomenovali ich podľa čísla domu. Jozefa Vrecku (Števkovho otca), ktorý býval na čísle domu 71 pomenovali Jednotka, Jozefa Vrecku (Vladovho otca), ktorý býval na čísle domu 79 pomenovali Devina. Obaja mali aj ďalšie prezývky:

Jednotka, Profit: Števkov otec. Mal vo zvyku hovoriť, že z toho nie je žiadny profit (úžitok)

Devina, Parádik: Vladov otec – všetko bola podľa neho paráda

Hvizdákovci: Dedko si pískali cestou na pašu. Nieкто sa ich opýtal: Čo si tak hvízdaš?“

Rinaldo: Jozef Pánis (býval pod kaplnkou) mal rád históriu a často rozprával o talianskom vodcovi Rinaldim

Elo: Dušan Pánis – podľa talianskeho futbalistu

Gingoš: Ján Pánis – ako dieťa si pýtal mlieko slovami gingly

Bildo: Jaroslav Bielik – prezývka podľa mena

Fiškálka: Mária Vargová – mala veľa rozumu

Hodinárka: Marta Motúzová – otec opravoval hodiny

Stači: Ondrej Cebák – stále hovorili, že všetkého stačí

Pavlinko: Paľo Cebák – otec ho volal zdrobneninou

Šmyčina: Ján Minár – deti hrešili, aby nerobili šmykľavú cestu

Kráľ: Jozef Pánis – deti sa bili, on vyhral. Povedal: „Som kráľ.“

Kaprál: Jozef Sobota – na vojne mal hodnosť kaprála

Degól: Valent Cebák – podľa politika De Gaulle - bol zbehľý, do dediny nosil noviny

Zbrojnoš: Ondrej Martinec

Trnka: Ľudovít Rendek

Botko: Jozef Sobota – skratka priezviska

Trutulák: Ľudevít Papranec

Patreje: Čavojcová

Zajac: Ján Pánis

Lúčkovský: Vreckovci z dolného konca

Basátik: Ján Kutliš

POĎAKOVANIE

Ďakujeme všetkým, ktorí prispeli svojimi spomienkami, rozprávateľmi, príbehmi, príspevkami a fotografiami.

Poďakovanie patrí aj všetkým, ktorí sa podieľali na tvorbe tejto publikácie.

POUŽITÁ LITERATÚRA A PRAMENE

KOSTICKÝ, Bohuš: Vlastivedný slovník I. Horná Nitra. Stredoslovenské vydavateľstvo v Banskej Bystrici, 1962.

NOVÁK, Jozef: Obecný erb - expertíza. 1995.

PÁNISOVÁ, Milena: Od zimy do zimy. In: Mladý etnológ. Hornonitrianske osvetové stredisko, 2006, Prievidza.

PÁNISOVÁ, Milena: Takto sme sa hrali. Regionálne kultúrne centrum 2007, Prievidza.

REMIASOVÁ, Marta: Horná Nitra vlastivedný zborník. Osveta, 1990.

Retrospektívny lexikon obcí okresu Prievidza, Krajská správa Slovenského štatistického úradu Banská Bystrica, 1987.

Obecné kroniky (kronikári Ondruš Vladislav, Dezider Fraštia, Július Daniška, Alena Bajzíkova, Vladimíra Humajová)

Štátny archív Nitra - dokument o pečatidle

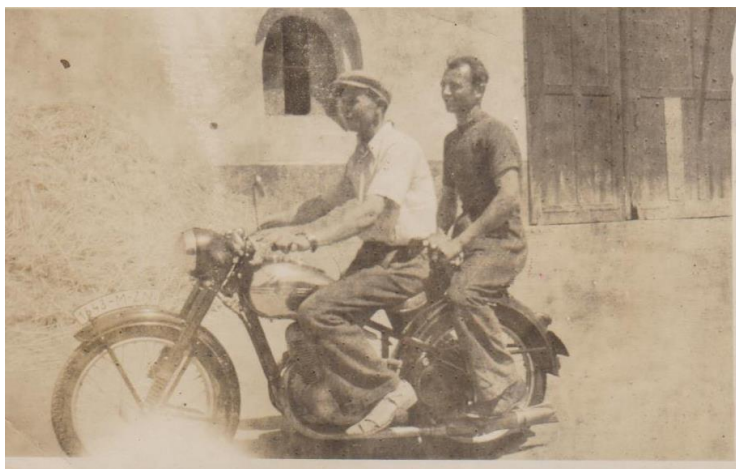
ústne spomienky občanov

záznamy Obecného úradu v Seči

A nakoniec publikácie pridávame fotografie z čias minulých ako i zo súčasnosti.

Dobová fotografia zo žatvy

Dobová fotografia mužov na motocykli

Dobová fotografia spracovanie sena

Dobová fotografia detí v škole

Domček z 18. storočia, poslední majitelia Kutlišoví (Zápotoční)

Dobová fotografia robotníkov s nákladným autom

Dobová fotografia z amatérskeho divadelného predstavenia

Dobová fotografia svadobčanov (manželia Cebákoví)

Dobová fotografia žien na brigáde

Dobová fotografia z dožinkových slávností

Futbalové družstvo

Futbalové družstvo

Fašiangový sprievod

Fašiangový sprievod

Fašiangový sprievod

Súťaž vo varení bryndzových halušiek v Kostolnej Vsi

Deň matiek

Deň detí v Brusnej

Výstup na Lazy

Služenie svätej omše v kaplnke

Požiarna zbrojnica

Starý obchod

Starý kultúrny dom

Nové kultúrne stredisko

Starý dom smútku

Dom smútku po rekonštrukcii

Návšteva Mikuláša 2014

Fašiangový sprievod 2015

Deň matiek 2015

Stavanie mája 2015

Pálenie vatry na Stráni 2015

Pohľad na obec z balóna

Pod'akovanie patrí sponzorom:

TRENČIANSKY
SAMOSPRÁVNÝ
K ◊ R ◊ A ◊ J

Stredoslovenská vodárenská
prevádzková spoločnosť, a.s.

SENOR s.r.o